

NAPLÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

XXVI. ÉVFOLYAM 167. SZÁM

ÁRA: 1,20 FORINT

1969. JÚLIUS 22., KEDD

AZ ELSŐ EMBEREK

A HOLDON

A tudományos haladás új korszaka

ÚJRA A VILÁGŪRBEN

Az évszázados fantázia valósággá vált. 1969. július 20-án az Apollo 11 amerikai űrhajó (csaknem ugyanonnan indult Floridából, ahonnan Verne képzeltbeli űrűlővedéke) különleges leszálló-rakétája, a „Sas” elnevezésű holdkomp két emberrel leszállt a Hold felszínére. Az űrhajózás történetének 12. évében nyolc évvel azután, hogy Gagarin először merészkedett a világűrbe, megjelent a két első ember a Holdon. Ezzel új korszak kezdődött a tudományos haladás, az űrkutatás történetében.

Kis Csaba, az MTI tudósítója jelentí Washingtonból:

Kis lépés egy ember, de hatalmas ugrás az emberiség számára — ezekkel a szavakkal lépett az első űrhajós, Neil Armstrong a Hold felszínére. Az űrhajózás történetének ez újabb, világraszóló eseményére 109 órával, 24 perccel és 20 másodperccel azután került sor, hogy az Apollo 11 űrhajó elindult a floridai Kennedy-fokról a Hold felé. Az űrhajó hajtóműve a leszálláskor nem vágott mély krátert a talajba, az „űrsizmák” pedig mintegy két és fél centiméterre süppednek be.

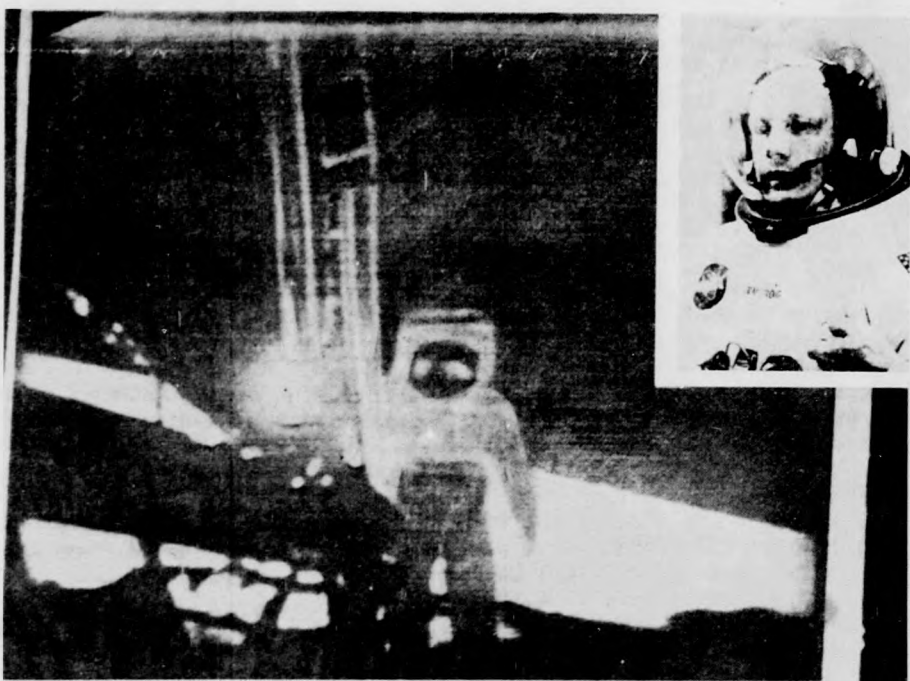
Csodálatos ez a magány...

Armstrong a kiszállás után mintegy husz percig egyedül volt a Hold felszínén. Előbb egy fényképezőgéppel, amelyet a kabinban maradt Aldrin kötélén juttatott el hozzá, fényképezte saját lábnyomait, majd próbát vett a Hold talajából, amelyet haladéktalanul továbbított a kötélén társának. „Mindent nagyon tisztán látok” — mondotta az űrhajós, aki addig még nem távolodott el messzire a lábazattól, s nagyrészt árnyékban tartózkodott. „Igen érdekes, hogy helyenként kemény talajt érzek” — mondotta Armstrong a földi központnak. Az űrhajós hamar felbátorodott és földi méretekben rendkívül gyorsnak tűnő mozdulatokkal haladt. „Ugy tünik, hogy ez vulkanikus kőzet” — hangzott az újabb észlelet.

Magyarországi idő szerint röviddel hajnali negyed öt előtt Aldrin is kimászott a kabinból és kipróbálta a mozgást a Holdon. Az űrhajós hatalmasakat ugrott a nehéz ruhában. Mind Armstrong mind Aldrin elragadtatással szólt az első benyomásokról. „Nem olyan, mint az amerikai sivatagok, de nagyon szép” — mondotta Armstrong. „Csodálatos ez a magány” — jelentette ki Aldrin.

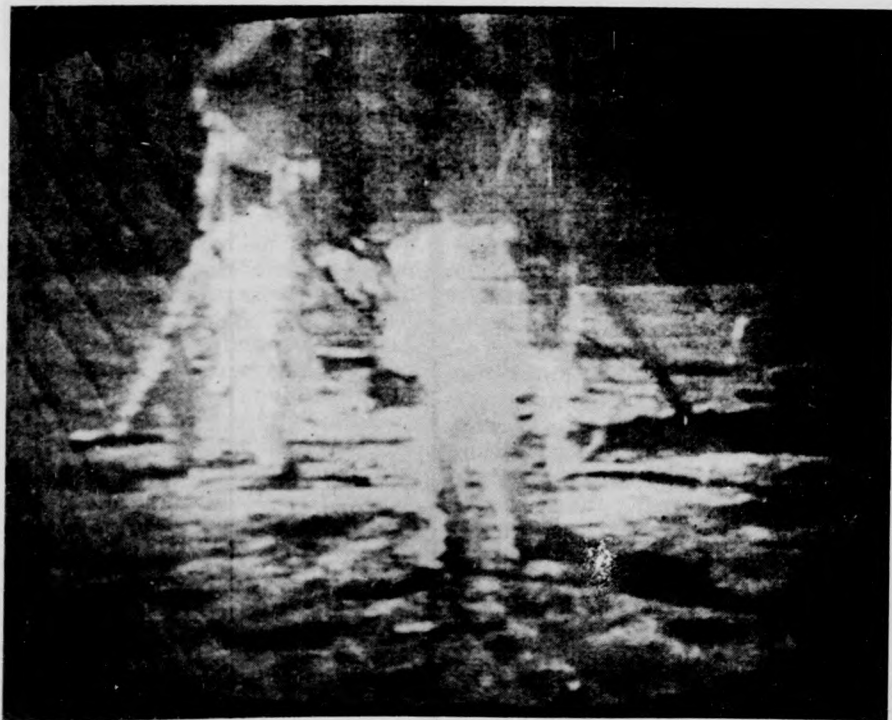
Talajminták gyűjtése

Armstrong ezután leszerelte a tv-kamerát a holdkomp oldaláról és több mint 20 méterre távolodott el vele. Előbb körképet készített a látványról, a földi irányító központ tájékoztatására, majd a szilárdan álló holdkompra irányozta azt. Aldrin közben megkezdte a tudományos műszerek elhelyezését: egy automatikus szeizmikus mérőállomást, egy, a lézersugarak visszaverésére szolgáló berendezést és egy alumíniumlapot helyezett el; ez utóbbi

Jobboldalt fent: Neil Armstrong az Apollo 11 űrhajója az első ember, aki látta a Holdra tette. A következő kép: Armstrong kiszállását követően mintegy húsz perc múlva társa, Edwin Aldrin is a Holdra lépett. A képen Aldrin a Holdon történő mozgást gyakorolja.

A kamerák itt azt a jelenetet örökítették meg, amikor a két űrhajós, Armstrong és Aldrin a holdkomp előtti térségen tevékenykedik. (Telefotó — AP—MTI—KS)

test — nemzetközi megállapodások szerint — nem képezheti egyetlen ország tulajdonát sem. Kevéssel ezután Nixon elnök hívta fel őket telefonon, fehér házi dolgozószobájából. Az elnök azt mondotta, hogy ez a telefonhívás a „legtörténelmibb jelentőségű” a Fehér Házból. Minden amerikai, de az egész emberiség is büszke Önökre — mondotta az űrhajósoknak Nixon, azt hangoztatva, hogy munkájuk eredményeként „az ég az ember világának része lett”. Arra utalva, hogy az űrhajó a Nyugalom Tengerében ért Holdat, az elnök kijelentette, ennek a ténynek arra kell ösztönöznie az emberiséget, hogy a Földön is nyugalmat és békét teremtsen. Az űrhajósok megköszönték az elnök üdvözlését és a képernyőn jól lehetett látni, hogy Aldrin, aki a légierő alezredese, katonásan tiszteleg is úrruhájában.

(Folytatás a 2. oldalon)

Szoros és bensőséges a magyar és lengyel nép barátsága

MAGYAR ÁLLAMFÉRFIAK ÜDVÖZLŐ TÁVIRATA

Lengyelország újjászületésének 25. évfordulója alkalmából az MSZMP Központi Bizottsága, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa, a forradalmi munkás-párt kormány és az egész dolgozó magyar nép nevében üdvözlő táviratot küldtek lengyel államférfiaknak, Gomulka, Spychalski, Cyrankiewicz elvtársnak, Kádár János, Losonczy Pál és Fock Jenő elvtár-

sak. A távirat hangsúlyozza: „Továbbra is azon munkálkodunk, hogy a magyar és lengyel nép között a kapcsolatok az élet minden területén erősödjenek, hogy népeink eredményesen járuljanak hozzá az egész szocialista közösség egységének megszilárdításához, a békét fenyegető imperialista erők megfékezéséhez, a béke, a szocializmus és a haladás győzelméhez.”

NAGYGYŰLÉS AZ EGYESÜLT VILLAMOSGÉPGYÁRBAN

Az MSZMP Budapesti Bizottsága és a Hazafias Népfront Országos Tanácsa az Egyesült Villamosgépgyár művelődési házában nagygyűlést rendezett hétfő délután Lengyelország felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából. Közéletünk számos vezetője vett részt

a nagygyűlésen. Először Apró Antal, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese mondott ünnepi beszédet, majd Tadeusz Hanusznek, a Lengyel Népköztársaság budapesti nagyköveteinek beszédét hallgatták meg a nagygyűlés résztvevői.

Termelőszövetkezeti küldöttség utazott Bulgáriába

Hétfőn termelőszövetkezeti küldöttség utazott hazánkba Bulgáriába. A termelőszövetkezeti delegáció vezetője Szabó István, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának tagja, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöke. Az öttagú magyar küldöt-

ség egyhetes bulgáriai látogatása során tanulmányozni fogja a bolgár szövetkezetek élelmiszeripari felépítését és kiegészítő üzemi tevékenységét, s ezenkívül sor kerül a szövetkezetek közötti kapcsolatok fejlesztésére is a személyes találkozások alkalmával.

SEMMEIWEISRE EMLÉKEZTEK A BERETTYÓÚJFALUI JÁRÁS EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓI

A berettyóújfalui járás egészségügyi dolgozói a napokban szakszervezeti ülés keretében emlékeztek meg Semmelweis Ignácra, a nagy magyar orvosról, az anyák megmentőjéről. Az ünnepségen megjelent dr. Boros Imre, a járási tanács vb-elnökhelyettese, dr. Fejes Gizella járási főorvos, valamint dr. Debreczeni Pál, az egészségügyi dolgozók szakszervezetének elnöke.

Dr. Vilstein József, a berettyóújfalui kórház szülész-nőgyógyász szakorvos ünnepi beszédében méltatta Semmelweis munkásságát, az orvostudomány terén elért nagyszerű eredményeit. Az ünnepi ülésen a tíz és húsz éve az egészségügy terén munkálkodóknak tiszteletdíjat adtak át — írja tudósítónk, Tikász László.

Sumeni kulturális delegáció érkezett Debrecenbe

Vasárnap délután Gancso Velikonnak, a sumeni városi tanács kulturális osztálya vezetőjének vezetésével hat tagú kulturális delegáció érkezett Debrecenbe. A bolgár testvérváros küldöttségét Debrecen város nevében Püspökladányban fogadta dr. Tar Károly, a debreceni városi tanács vb. művelődésügyi osztályának helyettes vezetője. A sumeni delegáció tagjai között van Sumen művészeti és népművelési intézményeinek több vezetője. A

vendégek találkoznak a debreceni művelődési élet irányítóival, meglátogatják a város néhány oktatási és népművelési intézményét, megtekintik a műemlékeket. Az egyhetes tartózkodás során ellátogatnak Egerbe, Diósgyőrbe és Kossuth Lajos szülőfalujába, Monokra. Szerdán Ördög László, a debreceni városi tanács vb-elnökhelyettese fogadja a delegációt. A bolgár vendégek szombaton Budapestre utaznak és vasárnap indulnak haza.

SOKNYELVŰ NYÁR

„Gyorsvonat érkezik a második vágányra. A vágány mellett kérem, vigyázzanak! Budapest nyugati pályaudvar felől gyorsvonat érkezik a...”

Vasárnap este: kilenc óra után piros nyakkendős, álmos szemű úttörők várták a vonatot a debreceni nagyállomáson. Virágokkal és rosszkedvűen. Így:

— Azt se tudom, mit mondanak nekik.

— Teljesen mindegy, hogy mit mondanak. Úgysem értik. Csak állunk majd, mint aki megkukult...

A hangszóró hangja elijesztette a rosszkedvet, akkor már csak az izgalom élt:

— El ne szalasz- szuk őket!

A debreceni úttörőknek most valóban hozzá kell szokniuk a vendégfogadáshoz. A csillebérci úttörőtábor építése miatt a debreceni KISZ-táborban látják vendégül az angol és a finn gyerekeket.

Vasárnap este az angolok érkeztek. Tíz, a vendéglátóhoz hasonlóan álmos, az érkezéstől egy kicsit riadt „erdei ember” jött két kísérelével. (Erdei emberek: ez a neve az angol gyerekek országos szervezeteinek.)

A fogadás a vártól is jobban sikerült. Míg előkerült a tolmács, hogy a vendégek az illó üdvöz-

leteket elmondják, a gyerekek már egymást méregélték. S miközben Szilágyi Zoltán, a megyei úttörőelnökség tagja arról beszélt, hogy szeretnénk, ha az itt töltött három hét barátaink tenné a kis vendégeket, az egyik angol gyerek riadtan összeresztett, mert valaki el akarta venni a csomagját.

Ide-oda billent a vállat félrehúzó táska, de a köszöntő beszéd végére békésen megállapodott. Fogóján elfért a két kéz, s a kívánt barátság volt a feleség.

Hétfőn újabb külföldi csoport, tíz finn gyerek érkezett Debrecenbe.

B. G.

Az első emberek a Holdon - Vissza a Földre

(Folytatás az 1. oldalról)

Beszállás a holdkompba

Ezt követően a két űrhajós neki-fogott, hogy az eredetileg két óra negyven percre tervezett tartózkodásának hátralevő idejét is teljesen kihasználja. Befejezték a közetminták gyűjtését, fénykép és filmfelvételeket készítettek, különböző mozdulatokat végeztek, kívülről ellenőrizték holdkompjukat, közben megfigyeléseiket részletesen közölték a földi központtal.

Magyarországi idő szerint röviddel reggel hat óra előtt befejeződött a nagy kísérlet. Elsőnek Aldrin mászott vissza az űrkabinba a létrán, majd Armstrong is követte őt.

Mivel kamerájukat sok más felszereléssel együtt a Holdon hagyták, a földi tv-nézők ezt is láthatták. Az űrhajósok előbb rövid időre bezárták a kabinajtót, átkapcsolták űrűrhajójukat a benti oxigénellátásra, majd újra kinyitva kabinjukat, még a háti tartályt is kicserélték. Az újabb ellenőrzések után Aldrin és Armstrong ismét helyreállították a kabinban a légnyomást, megkezdte a védőruha levetését, evett és pihent.

Az Apollo 11 holdkompjának két utasa, Neil Armstrong és Edwin Aldrin csaknem hétórás szenderegés után felébredtek és megkezdtek a felkészülést a soron következő nagy feladatra: a Hold elhagyására és az Apollo 11 űrhajóhoz való csatlakozásra.

Armstrong és Aldrin hosszú órákon át rádiókapcsolat nélkül maradt, hogy megfelelő idejük legyen pihenésre, amelyhez a kabin meg lehetett volna felkészítve feltételeket biztosított: az űrhajósok csak a padlón összekuporodva pihentek. A telemetrikus berendezések adatai szerint a két holdutas csupán félalomban töltötte a pihenő időt. A rádiókapcsolatot magyar idő szerint, a délutáni órákban vették fel ismét velük.

A Columbia elnevezésű Hold körül keringő űrkabin pilótája, Michael Collins kényelmesebb helyzetben volt és ennek megfelelően nyugodtan aludt.

Újra az űrhajóban

Az Apollo 11 amerikai űrhajó holdkompja, a Sas fedélzetén Neil Armstrong és Edwin Aldrin űrhajósokkal, visszaindult a Holdról, hogy csatlakozzék a Hold körül keringő űrhajóhoz. A holdkomp magyar idő szerint 18.54 órakor emelkedett fel a Hold felszínéről.

A VASÁRNAPI CSATA FORDULÓPONT LEHET

Az 1967-es háború óta a leghevesebb légi és szárazföldi összetűzés zajlott vasárnap és hétfőn a suez-i térségben az izraeli és egyiptomi

Az engedélyt az indulásra a földi irányító központ magyar idő szerint 18 óra 40 perckor adta meg.

A rajt előtt a két űrhajós több órát töltött pihenéssel, bár Armstrong nem tudott aludni a szűk helyen és Aldrin is inkább félalomban töltötte az időt. A rajt megadott időpontjában a holdkomp alsó, leszálló és felső felszálló egysége, amely a kabinban magában foglalja, kis töltetek robbantásával szétvált és a hajtómű „magasba emelte a holdkomp felszálló részét. A manőver az előírásnak megfelelően sikerült. Emlékezetes, hogy az Apollo 10 útján ez a művelet nem sikerült tökéletesen, egyideig a holdkomp szabálytalan mozgást végzett, egy műszer helytelen beállítása következtében. Ezúttal a rajt kitűnően sikerült. A földi rádió- és tv-állomások közvetítették az űrhajósok tömör, a műszaki adatokat közlő beszélgetését a földi irányítóközponttal.

„Csodaszép”, „nagyon nyugodt rajt” — ezek voltak az űrhajósok első szavai a rajt után, amikor a holdkomp felemelkedett az égitest felszínéről. Az út kritikus szakasza hat percig tartott: ennyi idő alatt kellett a holdkompnak mintegy 16 kilométeres magasságba emelkednie — ebben a magasságban ugyanis Collins az űrkabinban még akkor is meg tudja közelíteni őket, ha a rajt után a pályán nem sikerül tökéletesen.

A holdkomp először elliptikus pályára állt és az űrkabin „mögött” haladt azon. 57 perccel a rajt után a pályát mintegy nyolcvan kilométeres magasságban a kormányra-

kétakkal kóralakúra módosították, majd újabb egy óra elteltével megkezdtek a végső, találkozó manővert, amelyben már az űrkabin is részt vett.

Armstrong és Aldrin az űrkabin és a holdkomp összekapcsolása után először a felbecsülhetetlen értékű talajmintákat juttatták az űrkabinba, más felszereléssel együtt. Ezután megtisztították különleges űrűrhajójukat, hogy lehetőség szerint minél kevesebb holdbéli szennyeződést vigyenek be az űrkabinba. A több órás művelet végével Armstrong visszatért az űrkabinba, Aldrin pedig előkészítette a holdkompot arra, hogy lekapcsolják az űrkabinról. A holdkomp ugyanis nem térhet vissza a Földre.

A Földre visszatérés kedden, magyar idő szerint a kora reggeli órákban kezdődik, amikor a Hold emberi szem számára nem látható túlsó oldalán üzembe helyezik a fő hajtóművet. Ez a hajtómű gyorsítja fel az űrkabinat a Hold közelében szükséges szökési sebességre, hogy elinduljon a Föld felé. A szükséges pályamódosítások után az Apollo 11 csütörtökön száll le a Csendes-óceán térségében, a Hawaii-szigetektől mintegy kétezer kilométerre.

Az Egyesült Államokban természetesen igen nagy örömmel fogadták a Sas utasainak sikerét: a Holdra szállást és a Hold-sétát.

A kísérlettel foglalkozó kommentárok kiemelik: — a Szovjetunió kimagasló sikereket ért el az űrkutatásban és az automatikus űr-állomások terén jelentős előnyre tett szert. A szovjet sikerek elismeréseként a New York Times az Apollo 11 útjával foglalkozó hétfői számában a nagy felkészülők sorában fényképpel emlékezik meg az űrrepülés úttörőjéről — az első űrhajósról, Jurij Gagarinról.

Világviszhang, nyilatkozatok

Jelentős mérföldkő...

Konsztantyin Feoktyiszov doktor, szovjet űrhajós nyilatkozott az amerikai űrhajósok Holdra szállásáról. „Kétségkívül jelentős mérföldkő ez az űrrepülés történetében. Az a tény, hogy emberek első ízben szálltak ki más égitest, lángra gyújtja az ember képezetét. Ami nemrégiben még fantasztikusnak tűnt, most valóságává vált” — mondotta Feoktyiszov az Izvesztijának adott nyilatkozatában.

A szovjet űrhajós méltatta a sikeres amerikai kísérlet technikai és tudományos jelentőségét. Meg-

jegyezte, hogy „elvben az egész folyamat automatizálni lehetett volna, de az amerikai mérnökök és tudósok az űrhajósokra bízta a leszállással kapcsolatos bonyolult műveletek elvégzését”. Elismeréssel szolt az Apollo 11 legénységének nyugodt és magabiztos viselkedéséről a műveletek végrehajtása során.

„Örülünk a Hold felszínére lépett amerikai űrhajósok sikerének. Sok ember vágyának megvalósulása volt ez. Felhasználom ezt az alkalmat, hogy üdvözöljem Neil Armstrongot és Edwin Aldrint, valamint Michael Collinsot.”

Hétfőre virradó éjszaka kevesen tértek nyugovóra Angliában. A rendíthetetlen nyugalomról közismert angolok rácafoltak hírnevükre: milliók szorongtak a televíziós készülékek képernyője előtt, hogy szemtanúi lehessenek az Apollo 11 űrhajóról leválasztott holdkomp leszállásának és a két űrhajós, Armstrong és Aldrin sétatánjának a Hold felszínén.

A televízióban késő este Wilson angol miniszterelnök rövid nyilatkozatban méltatta az űrhajósok vállalkozását.

A lapok világszerte az első oldalon számolnak be a nagy eseményről.

A vállalkozás árnyoldalai

Sammy Davis megindult szavakban fejezte ki, mennyire büszke arra, hogy a Hold-programot ilyen siker koronázta. Rámutatott viszont arra is, humánus szempontból jogos nyugtalanságot vált ki, hogy mérhetetlen összegeket fordítanak az űrkutatásra, de megfelelőeknek az éhezők millióiról, a nyomorgókról, legyenek azok akár fehérek, feketék vagy barnák.

Cliff Richard, a világhírű táncdalénekes is egyetértett Sammy Davis megállapításaival, hogy az amerikaiak sietsége egyoldalú szemléletük tükrözője, miközben a mindennapi gondok megoldatlanok maradnak.

Ugyanezek a gondolatok tükröződnek a vasárnapi Observer cikkében, amely felhívja a figyelmet a vállalkozás árnyoldalaira. Az Apollo-program eddig már 24 milliárd dollárba került. Az amerikai társadalom könnyebben bírkózik meg a gravitációval, mint az inszégel, fajülődéssel és háborúval, amelyet egyszerűen félretolnak, csak azért, hogy „zászlót tűzenek ki a Holdon és összegyűjtsenek egy zsákravalót követ. Milyen jó érzés lenne, ha az első Holdon talált kódarabon a következő szavak lennének olvashatók: emlékezzetek Vietnamba!”

Testvéri delegációk Lengyelország nemzeti ünnepén

Ma ünnepi felszabadulásának 25. évfordulóját a Lengyel Népköztársaság. Az ünnepségekre testvéri delegációk érkeztek az országra. Megérkezett Varsóba Leonyid Brezsnyev, az SZKP Központi Bizottságának főtitkára és Nyikolaj Podgornij, a Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnökségének elnöke. Varsóba utazott Ludvík Svoboda, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság elnöke és Gustáv Husak, a CSKP

Központi Bizottságának első titkára. A Német Demokratikus Köztársaságot Willi Stoph, az NDK Minisztertanácsának elnöke és Erich Honecker, az NSZEP Központi Bizottságának titkára képviseli.

Az ünnepségek megkezdődtek Varsóban — első nagy eseménye a lengyel nemzetgyűlés ünnepi ülése volt. Wladyslaw Gomulka mondott ünnepi beszédet, majd felszóllaltak Brezsnyev, Husak és Willi Stoph elvtársak is.

Koszigin fogadta Humphreyt

A TASZSZ jelentése szerint Alekszej Koszigin, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke hétfőn a Kremben fogadta Teodor Marinescut, Románia nagykövétét, s tanácskozást folytatott vele. A román nagykövet által kért találkozó baráti légkör jellemezte.

Ugyancsak a TASZSZ jelenti, hogy Koszigin hétfőn fogadta a nem hivatalos látogatáson a Szovjetunióban tartózkodó Hubert Humphrey volt amerikai alelnököt, a demokráta párt volt elnökjelöltjét. A találkozó, amelyre az utóbbi kérés alapján került sor — mint Humphrey a Reuter szerint később újságíróknak elmondotta — a fegyverzetellenőrzés problémákról, valamint a közel-keleti és vietnami

kérdést érintették. Az ismert amerikai politikus beszámolt arról, hogy a szovjet miniszterelnök személyes jókívánságait fejezte ki az amerikai űrhajósoknak Holdat-érésük alkalmából.

Humphrey — mint a Reuter idézi — kijelentette, hogy megragadta a szovjet miniszterelnök szókimondó őszintesége. Az AP emlékeztet arra, hogy Koszigin az idén Humphrey személyében először fogadott washingtoni politikusot, s ez — fűzi hozzá — újabb bizonyítéka annak, hogy „a Szovjetunió az amerikai-szovjet kapcsolatok megjavításának a híve”. Humphrey a megbeszélésről hazatérése után jelentést terjeszt az elnökre és a külügyminiszter elé. (MTI)

Szovjet hadihajók látogatása Kubában

Havannaiak tizezrei övönlöttek hétfőn reggel a kubai főváros tengerpartjára, hogy üdvözöljék a Kubába látogató szovjet hadihajókat. A Szokolan ellentengernagy parancsnoksága alatt álló szovjet flottagruppa a kubai forradalmi kormány meghívására baráti látogatás-

ra érkezett Kubába. A szovjet hajók 21 díszössztűzzel köszöntötték a kubaiakat — a kubai főváros parti útegei ugyancsak 21 díszössztűzzel válaszoltak. A flottagruppa kikötött, majd a szovjet tengerészek elindultak, hogy részt vegyenek a havannai kikötőben megrendezett tömeggyűlésen. (TASZSZ)

A hivatalos körök Nixon világ körüli útjáról

Nixon kedden éjjel indul el világ körüli útjára. Az elnök csütörtökön a Hornet repülőgépanyahajó fedélzetéről tekint meg az Apollo 11 űrhajó visszatérését a Földre, majd a Guam szigeten tartott rövid pihenő után indul el a Fülöp-szigeteken, Thaiföldön, Indonéziában, Indiában és Pakisztánban teendő látogatásaira. Az út befejező állomása Bukarest lesz. Ezt követően Nixon megbeszélést folytat Angliában Wilson miniszterelnökkel, miközben különrepülőgépe üzemanyagot vesz fel.

Az elnök ázsiai körútjáról fehér házi tisztviselők azt mondják, hogy elsősorban tájékoztató és tájékoztató jellegű, és az Egyesült Államok „Vietnam utáni” külpolitikájának kialakítását szolgálja, nem pedig

azonnali megegyezéseket, esetleg új szerződés kötelezettségek létrejöttét. Bár hivatalos körök változatlanul cáfolják azt a hírt, hogy az elnök esetleg rövid látogatást tesz Dél-Vietnamban, sajtókorong szerint ez a lehetőség továbbra is fennáll s az utat főként biztonsági okok miatt nem teszik közzé.

A romániai útszakaszról szólna egyes kommentátorok azt írják, hogy Nixon „bátoritani kívánja az önállósági törekvéseket a keleti blokkon belül”. A hivatalos körök nem vonnak le ilyen következtetéseket, csupán annyit mondanak, hogy az elnök „régóta kíván kapcsolatokat felvenni a kelet-európai országokkal” és a bukaresti út erre igen jó lehetőséget szolgáltat. (MTI)

Amerika-barát államcsínyt lepleztek le Szudánban

Hamad Alla szudáni belügyminiszter vasárnap este rendkívüli sajtóértekezletet tartott, amelyet a rádió is egyenes adásban közvetített. A belügyminiszter szerint a két hónapja fennálló haladó rendszer ellen összeesküvést szöttek, de ezt a kormány nem sikerült szétzúznia. Harmincharom személyt, köztük 16 katonatisztet tartóztattak

le az összeesküvésben való részvétel miatt — és mint mondta —, amerikai diplomatákat utasították ki az országból, mert támogatták az államcsínykísérletet. Ezeket az amerikai diplomatákat a belügyminiszter nem nevezte meg, csak arra tért ki, hogy a lázadókknak külföldi segítséget ígértek. (MTI)

Vádat emeltek Edward Kennedy ellen

Az edgartowni rendőrhatalóság vádat emelt Edward Kennedy szenátor ellen, baleset színhelyének elhagyása miatt. Mint jelentették a szenátor, a Kennedy testvérek egyetlen életben levő tagja pénteken éjjel gépkocsijával vízbezuhan, s bár maga megmenekült, a 28 éves újtársnője, Robert Kennedy egykori titkárnője, Mary Jo Kopechne vízbe fulladt. Kennedy az esetet órák elteltével jelentette a rendőrségnek, azzal az indoklással, hogy félt a tudatlan állapotban volt. A baleset színhelyének elhagyása viszonylag kis jelentőségű bűntettnek számít Massachusetts államban, amelynek egyébként Kennedy az egyik szenátora. A rendőrségi vizsgálat szerint a szenátor véten volt a balesetben, így nem emelnek ellene vádat gondatlanságból elkövetett emberölés miatt.

Az edgartowni rendőrhatalóság vádat emelt Edward Kennedy szenátor ellen, baleset színhelyének elhagyása miatt. Mint jelentették a szenátor, a Kennedy testvérek egyetlen életben levő tagja pénteken éjjel gépkocsijával vízbezuhan, s bár maga megmenekült, a 28 éves újtársnője, Robert Kennedy egykori titkárnője, Mary Jo Kopechne vízbe fulladt. Kennedy az esetet órák elteltével jelentette a rendőrségnek, azzal az indoklással, hogy félt a tudatlan állapotban volt. A baleset színhelyének elhagyása viszonylag kis jelentőségű bűntettnek számít Massachusetts államban, amelynek egyébként Kennedy az egyik szenátora. A rendőrségi vizsgálat szerint a szenátor véten volt a balesetben, így nem emelnek ellene vádat gondatlanságból elkövetett emberölés miatt.

Az amerikai lapok véleménye szerint az ügynek igen sok tisztá-

ÉJSZAKAI GYORSHÍR

A Luna 15 Holdra szállt

Július 21-én befejeződtek a Luna 15 automatikus űrállomás segítségével a Hold körüli térségben végzett kutatások és az állomás új rendszerei tökéletesítésének programja. Július 21-én, moszkvai idő szerint 18 óra 47 perckor bekapcsolták a fekező hajtóművet. Az állomás ekkor letért pályájáról és a megadott térségben elérte a Hold felszínét. A Luna 15 állomással végzett munka 18 óra 51 perckor befejeződött. Mint már közöltük, a Luna 15 önműködő űrállomást jú-

lius 13-án bocsátották fel a Holdhoz vezető pályára. Az állomással annak röptülése közben 86 alkalommal teremtettek rádiókapcsolatot. A Luna 15 állomás abban különbözik a korábbi önműködő űrállomásoktól, hogy a Hold körüli röp pályája változtatásával leszállást hajthat végre a Hold felszínének különböző pontjain. Az állomás a Hold körül végzett repülése közben számos tudományos kutatást végzett a Hold körüli térségben. (MTI)

Ünnepén

ak első titká-
tikus Köztár-
az NDK Mi-
őke és Erich
Központi Bi-
épviseli.
megkezdődtek
y eseménye a
ünnepi ülése
ulka mondott
d felszólaltak
Willi Stoph

Rey

ismert ame-
zámolt arról,
sterelnek sze-
fejték ki az
Kholdat-éré-

a Reuter idé-
ny megragadta
ők szokimon-
P emlékeztet
idén Humph-
zben fogadott
s ez — fűzi
vitéka annak,
az amerikai-
megjavításának
a megbeszélés-
jelentést ter-
ügyminiszter

ubában

A szovjet ha-
csőzöttötték a
főváros parti
díszösszűttel
ység kikötött,
észek elindul-
nek a havan-
dezett tömeg-

tjáról

ket, esetleg új
gek létrejöttét.
váltakatlanul
hogy az elnök
ást tesz Dél-
ők szerint ez a
fennáll s az
okok miatt

asról szólva
k azt írják,
ni kívánja az
ket a keleti
vatalos körök
következteté-
t mondanak,
a kíván kap-
kelet-európai
aresti út erre
igáltat. (MTI)

zudánban

való részvét
t mondta —
at utasítottak
amogatták az
Ezeket az
c a belügymi-
neg, csak arra
knak külföldi
TI)

y ellen

an s maga a
eszélyeztetheti
ábbi politikai
etes, a szená-
ben a demok-
elnökjelöltjé-
nsfield szená-
art szenátusi
kijelentette.
Eseménye sze-
kai követke-
rok azonban
különös bal-
k a tisztázat-
a legfonto-
tlenül azon-
kellert volna
főszereplője.
előre, szüksé-
ül, amelyet a
nem hajlandó
ty család ott-
rvisi felügye-
itólág a bal-
sebb sérülése
TI)

MEGJEGYZÉS

egy panaszkönyvi bejegyzésről

B. K. Debrecen, Tánicsics Mi-
hály u. 7. szám alatti lakos egy
panaszkönyvi bejegyzéssel kap-
csolatos észrevételeit közölte le-
veiben a Napló szerkesztőségével.
Az Élelmiszer-kiskereskedelmi Vá-
llalat egyik boltjának volt tanúja
az eladói és egy vevő párbeszé-
nek.

„A férfi tíz deka citromos ná-
polyit akart venni a boltban — ír-
ja. — Az elárúító udvariasan kö-
zölte velem, hogy sajnos csak ve-
gyes nápolyival tud szolgálni. A
férfi értetlenül állt, majd mérge-
sen, durván követelte, hogy őt
szolgálják ki citromos nápolyival.
Az elárúító még mindig nyugod-
tan közölte, olyan egyértelmű,
hogy ha nincs citromos nápolyi
tisztán, akkor nem tud csak eset-
leg vegyesen szolgálni. Erre a
férfi kérte a panaszkönyvet, s ide-
gesen vészte bele úgymond súlyos
panaszát. Rádásul neve után azt is
odairta, hogy népi ellenőr.
Úgy gondolom, nem kell külön-
sebb kommentárt fűzőm az eset-
hez, de azért hadd jegyezzem meg,
hogy a vegyes nápolyit a Győri
Kéksz- és Ostyagvár originált csom-
magolásban hozza forgalomba, s
nem kell mindjárt arra gondolni,
hogy üzleti család rejlik a kétféle
nápolyi összekeverésben. Előbb
győződünk meg a dolgok hátteré-
ről, s a panaszkönyvből való fölös-
leges bejegyzéssel ne okozunk kel-
lemetlenséget sem az eladóknak,
sem az őket ellenőrző szerveknek!
Azt pedig, hogy milyen nápolyit
árúsítanak egy üzletben, gondo-
lom, a kereslet határozza meg,
nem pedig egy-egy igényes vevő
óhaja. Különben is egy másik üz-
letben bizonyára talált volna a ve-
vő citromos nápolyit. Sőt, azt hi-
szem, a vegyes nápolyiban is el-
tűrhette volna azt a pár szem csok-
sikat.”

A levél néhány megállapításával
mindenképpen egyet lehet érteni.
Elsősorban azzal, hogy elítéli a ve-
vő gorbombakodását. De feltétle-
nül vitaköznösi kell a levélíróval
azon, hogy van-e helye az ilyen
bejegyzésnek egy üzlet panasz-
könyvében.

A panaszkönyvet azért rendsze-

Kovácsvölgyi Sándor

Jó ütemben halad az aratás

A mezőgazdasági üzemekben jó
ütemben halad az aratás. A gaz-
daságokból érkező jelentések sze-
rint az idén nincs különösebb gond
az alkatrészellátással, az arató-
cséplő meghibásodása esetén kis ké-
sedelemmel ki tudják javítani a
berendezéseket. A gazdaságok most
látják csak előnyét annak, hogy a
talványlani kétszerte több tartá-
lékalkatrészt vásároltak meg.

A javításokat 80 mozgó javító-
állomás segíti. A hibákat bejelentő
gazdaságokat ezekben a napokban
19. késő estig inspekción tartó me-

gyei AGROKER-vállalat segíti ki.
Naponta 220—230 esetben küldenek
postán vagy vasúton expressz szál-
lítottmányt a gazdaságokba. Így nem
egészen 24 óra alatt a helyszínre
érkeznek a ritkábban kézbe kerü-
lő cseredarabok, alkatrészek is.

Folyamatosan töltik fel a kül-
földi gépekhez érkező szállítmá-
nyokkal a raktárakat. Az elmúlt
hónapban hozzávetőleg 900 vagon-
nyi alkatrész érkezett, az elmúlt
napokban azonban még intenzívebb
lett a szállítás.

(MTI)

Nyiracsádra úgy érkezünk, hogy aratókat kere-
sünk. Gondoltuk, talánunk ebben a községben is
tsz-tagokat, akik éppen ezt a nagy nyári mun-
kát végzik. Tévedtünk. Mert Nyiracsádon nincs aratás.

Meglepetés ért bennünket: Nyiracsádon befejeződött
az aratás. Igaz, nem volt a helybeli Dózsa Tsz-ben sok
aratnivaló, de az érdem így is a szövetkezeti tagoké, a
községé: befejezték az aratást.

— Mikor? — kérdeztem a szövetkezet néhány jelen-
levő szakemberét.

Tizenötödikén — válaszolják — összesen mintegy
nyolc napig tartott nálunk az aratás. Július 3-án kezd-
tünk hozzá, az őszi árpához, s aztán kisebb-nagyobb
megszakításokkal nyolc napig dolgoztunk az aratáson.
Az eső sokszor abbahagyta velünk a munkát, de ha
egy nap két-három órára kitisztult az idő, akkor ennyit
is kihasználunk.

— Hogy történt az aratás?

— Egy kombájnnal levágtuk az árpát, a rozst meg
aratógéppel, kézi kaszával. Volt vagy 12 aratópárunk is,
ők is segítettek azokon a helyeken, ahol a gépek nem
boldogultak.

— Ritka már manapság a kézi kasza a szövetkezetek-
ben...

— Ritka, de a megdőlő gabonában meg a mi dimbes-
dombos vidékünkön még ma is igen hasznos, nélkülöz-
hetetlen.

— S milyen lett az idei aratás?

— Árpából 16,7 mázsát értünk el holdanként, ez na-
gyon jó a mi vidékünkön. A rozsról még nem tudunk
nyilatkozni, mert nincs elcsepelev.

Ha aratókkal nem is találkoztunk, a hangulat, az aratás
szokásos és időszerű izgalma, mozgalmassága meg-
található Nyiracsádon is. A cséplés, a hordás szerves ré-
sze az aratásnak, az emberek is érzik ezt, munka van

A tsz építői

A földmunkákat már elvégez-
ték, az alapok is megvannak. Be-
tonagyak, amelyekbe majd az osz-
lopok jönnek. Ma még édeskeveset
lehet itt látni. A falak még nem
emelkedtek a magasba, egyik épü-
leten sincs tetőszerkezet. Az a
szokványos kép, amely majdnem
minden építkezésen található, ami-
kor még csak az elején tartanak a
munkának. Itt téglahalmaz, amoda
söder, megint máshol különböző
vasak, cement, mész, deszkák és
mindazok az anyagok, amelyek
kellene egy építkezéshez.

Jól kisütött a nap, s a 31 tagú
brigád nagy része most félméte-
lenül dolgozik. Lesülve, leburnul-
va, sok nyaraló bizonyára meg is
irigyelne barnaságukat. Csak hogy
ők éppen a barnaságra adnak a
legkevesebbet. Hogy jó idő van-e
vagy sem, nekik sem közömbös.
Csak hogy ők az időjárást elsősor-
ban abból a szempontból nézik:
nem hátráltatja-e a munkájukat,
tudnak-e haladni.

Nagy építkezés lesz itt a bihar-
nagybajomi Dózsa Tsz-ben. Lassan
húsz éve, hogy fennáll a szövet-
kezet, de ilyen nagy munkába ta-
láln még egyszer sem kezdtek.
Épült itt már számos istálló, juh-
hodály, szin és más egyéb is — az
1950-es évek elején például az ak-
kori December 21 Termelőszövet-
kezet strandfürdőt is épített — de
saját maguk építési szakértelmét,
tudását ennyire még sohasem tet-
ték próbára. Különösen nem az el-
múlt esztendőben, mert nem is
volt — legalábbis a mostani szó-
használatnál élve — építőbrigádja
a tsz-nek.

Ez a mostani brigád ez év kora-
tavaszán alakult. Kellott, szükség
volt rá, tehát létrehozták. Úgy
okoskodtak ugyanis a tsz vezetői:
egy ilyen nagy, sok ezer holdas
szövetkezetben mindig van mit épí-
teni, tatarozni. Állandóan kivitele-
zőt keresni, embereket, akik elváll-
alják a munkát, nehéz dolog.

Szükség volt a létrehozásra,
megszervezésre. Ahogyan a rende-
let intézkedik: nem akarnak ők a
faluból, a szövetkezet „kerítésén”
kívülre lépni. Itt belül akarják a
brigádokat foglalkoztatni, számukra
munkát biztosítani. Munka pedig
lesz. Nemrégiben egy kis üzemet
építettek, húztak fel. Vizsgamun-
kának is lehetne venni, hiszen ez
volt az első épület, amelyet a bri-
gád megalakulása óta elkészített.
A bizonyítványukba be lehet írni
az ötot. Jól munkát végeztek, szak-
szerű, alapos volt a ki ítelezés.
Igaz, hogy ez a munka csak pár
százezer forint értékű volt. Az,
amit viszont most végeznek —
alapjait előkészítették —, nemcsak
egy épület lesz, hanem egy egész
tömb. Milliókba kerül, több mint
13 és fél millióba. Korszerű te-
lepnak kell lenni. Olyannak, ahol
épesíthető a takarmányozás, fe-
jés, könnyebb a gondozók munká-
ja. És az építkezésnek a követke-
ző esztendő végére — így szól a
terv is — késznek kell lenni.

Meg tud-e a szövetkezet építő-
brigádja ezzel a feladattal birkóz-
ni? A szövetkezet elnöke azt

mondja: feltétlenül bízik benne.
Az építők is bíznak magukban.
A vezető, Juhász István építész-
mérnök megszámlálhatatlanul sok
épületek volt már a tervezője s
kivitelezője. A munkát ő irányít-
ja, és hosszú gyakorlat, szakisme-
rete, tapasztalata már az egyik ga-
rancia. Vannak azonban az építő-
brigádban nagyon jól képzett
szakemberek is. Kőművesek,
ácsok és más szakképzettségűek.
A 31 tagú brigádból 12 embernek
van a zsebében a szakképzettséget
igazoló írás. Nem is jól írom. A pa-
pír ugyanis édeskeveset ér, ha
nincs kellő gyakorlat, tapasztalat,
szakismeret. Ezeknek az embe-
reknek pedig van. De talán a bri-
gád többi tagjaiból is nagyon sok-
at meg lehetne már bízni szak-
ipari munkának a végzésével.

Tehát ezért hozták létre az épí-
tőbrigádot. Elvégezzék a szarvas-
marhatelep építését és mindazo-
kat a munkákat, amelyekre szük-
ség van a gazdaságban.

Honnan jött a 12 szakember,
miképpen lettek szövetkezeti ta-
gok? Nagy részük a faluba való,
itt született, itt nőtt fel. Igaz,
hogy ez előtt — még az elmúlt esz-
tendőben is — inkább máshol, az
ország különböző részein dolgoz-
tak. Eljártak. Előző esztendőben
ugyanis nem találták meg a szá-
mításukat, nem is találhatták vol-
na meg a szövetkezetben. Gyenge
volt a gazdálkodási eredmény, ke-
vés a pénz. Most már azonban

jobb. És számításait itt éppen
úgy megtalálják, mint máshol,
vagy talán jobban is. Nem kell el-
járn, utazgatni, a családtól távo-
elni.

Ha befejeződik ez a nagy épít-
kezés, lesz-e tovább munkájuk? —
kérdésem a szövetkezet elnökét,
Patai Lajost. Határozottan mond-
ja: lesz, csak győzze a brigád.

Hozzá akarnak kezdeni egy kor-
szerű sertéstelep építéséhez is,
amely mintegy 38 millió forintba
kerülne. Ezt ugyan valószínűleg
nem az építőbrigád hozza létre,
hanem valamelyik építőipari váll-
alat vagy ktsz. A jelenlegi erő ki-
csi hozzá. No de... Kellene épí-
teni — a távolabbi tervekben sze-
repe — egy olyan kultúrházat és
egyben irodaházat is a szövetke-
zetnek, amelyek megfeleljenek a
községnek, az igényeknek. Ez egy-
magában vagy két esztendőre
megint lekötne a brigádnak a mun-
káját, biztosítaná foglalkoztatását.
Javítás, tatarozás, néhány új épü-
letnek az emelése pedig még ezen-
kívül is ott van. És ha még ez is
keves lenne — ami nem valószínű
— akkor ott van az a nagy igény,
ami napról napra a szövetkezeti
tagság köréből megnyilvánul. Mert
ahogyan javul a szövetkezet, töb-
bet tudnak keresni a tagok, úgy
nő az igény is. Új ház kellene, bő-
víténi, átalakítani a régit. A ktsz
pedig ezt aligha győzi. A szövet-
kezet építőbrigádja tehát a tagok
ilyen irányú igényeinek kielégíté-
sében is részt akar venni.

Dolgozik tehát az építőbrigád.
Szépen, nagyon rendesen. S ahol
most még csak az alapok látsza-
nak, bizonyára néhány hónap múl-
va már a fal is emelkedik. Egye-
nesen. Az építőbrigád tagjainak
szorgalmát és jó munkáját dic-
sérve.

Rácz Béla

ÜTKÖZBEN

RESZORT

A balmazújvárosi ál-
lomástól ötven méter-
nyire, a lehető legsze-
rencesebb helyen, ki-
csi, de világvároshoz is
mélto kiállításban,
árudát nyitott a szom-
szédos ÁFESZ étterem.

Kapható itt csoki, cu-
korka, palackos ital,
bizonyos időszakokban
lángos és sok hasonló
finomság. Persze egé-
sen közel kell menni,
hogy mindezt kitalálja
az ember. A tábla
ugyanis, amely e bódé
ormára szerelten tájé-
koztat arról, hogy
miért is lenne érdemes
odaállni a pult elé, a
következőket közli
egész közelről: kié,
melyik cég, melyik ét-
termé.

Távolról egyetlen szót: reszort.
Hatalmas kék bűtök
kiabálják ezt a lehető
legmesszebbre. Engem
ez a szó vonzott oda,
ugyanis más irányban
lett volna dolgom, de
kíváncsivá tett. Mit
tudhatom én, az ide-

genből jövő, hogy
mennyi itt a reszortok
ára? Esetleg napi ára.
Reszort nem volt. Vi-
szont nagyon finom
lángost kaptam a Va-
dászkiúrt étterem kihe-
lyezett árudájában. A
lángos olyan jó volt,
hogy megköszöntem,
s ha már köszöntem,
kérdeztem is:

— Miért reszortel-
árúsító hely ez?

— A reszortot kérem
azt jelenti... szóval
magyarul azt jelenti,
ami itt ez a bódé.

Ezt most már tudom.
Nekem a lángost, más-
nak a savanyú cukrot,
megint másnak üveg-
ben kapható féldecit.
Tehát azt, amit másutt
a büfé.

Persze ez utóbbi is

B. G.

Délelőtti beszélgetés Nyiracsádon

máskor, s most is az aratással egyidőben több más
munkát is kellett végezni, szervezni, ellenőrizni.

— Például?

— Hát a gyümölcsösök munkái. Főleg a málnaszedés,
amit az aratással egyidőben kellett végezni a szövetke-
zetünkben, azonkívül ezeknek a gyümölcsösöknek a nö-
vényvédelmi munkái, de kellett végezni a kukorica és do-
hány növényápolását is, szóval mozgalmas napok vol-
tak ezek. Az a kombáj, amelyet a nyírmartonfalvi Tol-
di Termelőszövetkezetől kaptunk, nagy segítséget jelen-
tett. Így aztán a sokféle munkát is el tudtuk végezni,
úgy érezzük, hogy jó eredménnyel. A kalászosok le van-
nak aratva, a málnásaink eddig a 20 holdról már mint-
egy 160 000 forint bevételhez juttatták hozzá a szövet-
kezetünket. Az árpaföldeken azonnal elvégeztük a tar-
lólántást, a szokásos talajművelést, s már 36 holdon el
van vetve a silókukorica is.

— Szóval itt a homokon is sikeres volt eddig az esz-
tendő. Pedig itt nem könnyű jó eredményeket elérni...

— Bizony, sokan azt mondják, hogy a homok hálatlan
mezőgazdasági terület. Mondok egy érdekes példát. Na-
lunk az idén eperből a termésmért meg a félmillió szál
sarjért — amit eladunk más szövetkezeteknek — ös-
zesen holdanként tisztán mintegy 50 000 forint haszon lett.
Meg kell adni, az idén jó termés volt, kedvezett a csa-
padékos időjárás ennek a növénynek. Kiszámítottuk,
hogy például búzából, ha ekkora holdankénti tiszta jó-
vedelmet akarnánk elérni, 100 mázsán felüli termésnek
kellene lennie...

Ez tényleg érdekes szám. De azt hiszem, jól bizonyít-
ja, hogy a homokon is lehet eredményeket produkálni,
csak meg kell találni a módját.

Itt Nyiracsádon igyekeznek megtalálni ezt a lehetősé-
get. Évek óta nagy súlyt fektetnek a gyümölcsösök me-
ghonosítására, azoknak a kultúráknak az elterjesztésére,
amelyek itt a homokon is megélnék, amelyek eredményt
hoznak. Az idén már a szövetkezet tervében a gyümöl-
csösök több mint egymillióssal tölthetnek szerepet. De kell
is ez, szüksége is van rá a szövetkezetnek.

Egy kicsit elkalandoztunk az aratástól, de úgy érzem,
hogy mindez szervesen hozzátartozik a szövetkezet éle-
téhez. S mindezt az aratás kapcsán tudtam meg a szö-
vetkezettről, hiszen éppen azért tölthetünk egy kis időt
a szövetkezet hús irodájában, mert a gabonátáblákon
már laszásokat, kombájnosokat nem találunk. A szö-
vetkezet vezetői is azért voltak bent az irodában. Hiszen
ha az aratás még tartana, bizonyára nehezebben talál-
tuk volna meg őket. Így azonban — ha csak keresztmet-
szetben is — képet kaptunk a szövetkezet jelenlegi hely-
zetéről, munkájáról és talán arról is, hogy jó a hangu-
lat, az emberek szívesen dolgoznak.

És ez nagyon fontos, nagyon értékes felfedezés volt.

(b. ó.)

NYIKOLAJ AMOSZOV:

SZÍV ÉS GONDOLAT

REGÉNY • FORDÍTOTTA RADÓ GYÖRGY

Képek. Vízitálok a kórteremben. Egy szép fiatal lány. Tekintésben szenvedés és remény. Félelem. Szóval nem fejezhető ki. Mit-rális elégtelenség, erős dekompenzációval. Majdnem egy esztendeje, hogy nem hagyhatja el a kórházat. Tud mindent. Ha én nem válok, ez azt jelenti, hogy vége!

No és én? Mit mondhatok? Négy műtét, kettő halálos. Ha a billentyű-vitorlák jók, akkor tudunk valamit csinálni, node hegeszek, meszesek? Kísérlet — elégtelen eszközökkel. Teljes billentyű-protezzsre volna szükség. Megmondjam-e Szimának? Igaz, Misa már elkészített egy műbillentyűt, kifogástalan. Mégis, a kutyák, amelyekbe megpróbáltuk belevarni, mind elpusztultak. Egészséges szív nem bírja el. Előbb a rendellenességet kell létrehozni, ez pedig igen nehéz. Nem is tudom, hány hónapra lenne szükségünk, amíg megtanulnánk... Utána további hónapok a várakozásra: meg kell győződnünk róla, hogy valóban odanőtt-e. Ehhez kísérletek is kellenek még. Mindent egybevetve — egy esztendő. Szima nem él addig.

— Mihail Ivanovics, ugye nem mond nemet? ...
— Majd meglátjuk ...
Szülei: idősebb emberek. Mindent elmondtam nekik: nagyon félnek, nem akarnám ...
— Mentse meg! Bizunk önben ... Csak önben reménykedünk ...
Éles kés ez: „bizunk ... reménykedünk ...” Nos, mit tehetek? Halálra van ítélve. Fájdalmas, de így van. Ugy azonban — van némi eshetőség. Tehát döntöttem.

Ugyanígy mondja Szása is: „Operájon csak ... nincs mit vesztan: hogy reggel belelépek a kórterembe, s ő ott fekszik elkéült ajkatek ... Hát igen, Szimácska, veled nem vesztettem, hanem nyertem.

—58—

Surával viszont? ... És mi lesz Szásával? Phü, még ez is: „dru-szak”, Alekszandra és Alekszandr ... „Nincs itt egyéb csak egy nagy gépezet.”

A műtét. Motoros-műtét. Mesterséges lehűtés — húsz fokos test-hőmérsékletig. A szíve megállt. Feltárom — szörnyű! Billentyű-vitorlái szinte felismerhetlenül torzítják a hegek és a méz. Megpróbálkozom plasztikával. Még rosszabb! Nincs más hátra: így kell bevarrnom. Tudom, a szívet nem lehet majd elindítani. Vad izgalom. Szidom magamat, az egész sebészetet, magát a beteget. „On engem feltlenül meg fog menteni ...” Szitok és nyavalygás nem segít. Be kell varrni. Reménytelenül, mint egy holttesten. És most felkiált valaki:

— Varrjuk be a Misa-féle billentyűt, mindegy, nincs veszteni-valónk!

Gondolatok fergetege. Belevarróm! Ha nem nő hozzá, akkor majd később meghal, de nem most mindjárt. Így is könnyebb. És hátha ...? A billentyű kitűnő, kipróbáltuk a modellen. De ha kudarcot vallunk, megindul a suttogás: „élő emberek kísérleteznek ...” „kipróbálatlan módszerek ...” És végül az ügyesség ... Ha viszont nem varrom bele, akkor meghal, de engem senki sem ítél el. „A műtét nem sikerült ... E) mit ... bánom is én!

— Adjátok!

Bevarrtuk. Befejeztük az operációt. Szimácska felébredt. Semmi zöreje. Általános öröm. Csak én érzem magam családodtnak: a billentyű vékony szálak tartják, egy-két hét alatt elszakadhat és — vége.

Mennyi szorongás! Minden reggel odafutok, meghallgatom. „Ne nyugtalanodjék, minden rendben van ...” — még ő nyugtat engem, nevéstéges.

Hogy is fogok ma megbirkózni ugyanezzel a feladattal? Mennyivel nyugodtabb volnék, ha nincs az a másik eset! ...

A pitvart szélesebben kell feltárni. Akkor talán jobban láthatóvá válik a billentyű. Bevarrni viszont nehezebb lesz. Sebaj, fő, hogy könnyebb lesz belül dolgozni.

Most azért mégis jobb: már tudjuk, hogy a műbillentyű odanőhet. Szima már három hónappal túlélte, és teljesen jól van. Nincs többé szükség kutyakísérletekre.

Csak embólia ne keletkezzen. Nem, azt nem engedem. Milyen ostoba voltam akkor! Elgyönyörködtem az eredményben, örültem, hiszen a billentyű hibátlanul elhelyezkedett. No jó, jó. Nem kell visszagondolni. Alekszandra — Alekszandr.

—59—

Alekszandr: Szása. Milyen összetört volt ott, a rendelőben. És milyen súlyos állapotban. Arca sapadt, lába ödémás, mája a köldökéig ér. A vég kezdete. Szegyenkeztem. Most mindez a múlté — kibékültünk. Jövegttem a hibámat.

— Megint itt vagyok, Mihail Ivanovics. Segítségem rajtam, ha lehet ...

— Ugyan már, Szása! Minden rendbe jön. Egy hónapra befekszik, aztán visszamegy dolgozni.

— Nem, most már nem megyek. Rokkantállományba kerültem és egyáltalán ... Még néhány hónapra van szükségem. Valamit ... valamit még meg kell írnom ...

Különszobában helyezték el. Mindent megtettünk, amit csak lehetett. Mégis csak remek gyerekeim vannak: jobban tudnak gyógyítani, mint a belgyógyászok. Különösen Marije Vasziljevna. Minden orvosnak ilyenek kellene lennie.

Akkor még nem reménykedtem Szima esetében. Csak két hét telt el, s én egyre arra gondoltam: most omlik össze minden. Rémeket látok, fuldokolva. Tekintésben halálfélelem ... Ezek a tekintetek! ... fuldokolva. Tekintésben halálfélelem ... Ezek a tekintetek! ...

Az orvosok és a nővérek azonban ujjongtak. Az első műbillentyű nem tréfadolg. Kiderült, hogy mi is tudunk egyet-mást.

Talán ez a közhangulat ragadt át Szására is, jobban lett. A lelki hatás igen sokat számít.

Nem tudom, lesz-e ma hatásuk a lelkieknem. Hiszen ha Sura nem hal meg ... Nos, keményen fogom tartani magam. Mint egy gép, olyan leszek.

— Varrjon be nekem műbillentyűt!

Már egy hét után mondogattam nekem: „Varrjon be műbillentyűt!” Könnyű ezt mondani! Az ötlet azonban elterjedt a klinikán. Magam is kezdtem hozzászokni. Szima jól van. Már egy hónapja. Biztonságot érzek. Most viszont — reménytelenséget.

Elképzelem, hogyan szállítják át éppen most. A második gyógyszeradagnak hatnia kellett. Vannak bizonyos „ataraktikus szerek”, melyek eloszlatják a félelemérzést. Csökkentik az izgalmat.

Szása tisztában van a helyzetével. Ismer engem. Tudja, hogy a kezem reszketni szokott. Tudja, hogy sok kiszámíthatatlan tényező is közrejátszhat. Kissé restellekdem is a magam és az orvostudomány nevében.

(Folytatjuk)

—60—

OLVASÓINK ÍRJÁK

Vajon kijavítható-e?

Deli Antal Báránd, Hunyadi utca 70. szám alatti lakos három reklámoló levél másolatával együtt panaszt juttatott el a Napló szerkesztőségébe. Egy villanybojler minősége ellen van kifogása, amelyet egy évvel ezelőtt, 1988. július 23-án vásárolt a helybéli fogyasztási szövetkezet boltjában.

Ahogy a levelekből kiderül, aligha nyert volna ez a példány díjat, márkát a kiváló áruk fórumán. Az elmúlt egy év folyamán gyakori vendég volt a vevőnél a javítás végző szakember, s egyszer-egyszer megfordult a házánál a TITÁSZ villanyserelője is. (Ez utóbbira is szükség volt, mert vitára adott okot a gyakori meghibásodás, és olyan vélemény is elhangzott, hogy nem is a készülékben van a hiba, hanem a villanyvezetékben, az áramszolgáltatásban. Ennek ellenére a TITÁSZ nem talált hibát saját szakterületén.)

Az első javításig körülbelül két hétet bírt ki a vízmelegítő, két javítás között többet is, de nem annyit, hogy felkelte, megerősítse a vevő bizalmát.

Az utóbbi két hónapban azért volt sűrű leveleváltás Deli Antal és a gyártó vállalat, a Hajdúsági Iparművek között, mert a vevő a készülék kicserélését sürgette. Értelmezhető a sürgetés, hiszen egy nap hiány egy év telt el a vásárlás óta, vége a jótállásnak, s ha a hibák ismétlődnek, a javításokat már a vevő fizeti.

Persze, nem a sürgősen múlik, hogy a készüléket kicserélik-e vagy sem. Ezt eldönti a törvényes rendelet. De az eddigi intézkedések egyike-másika máris megkérdőjelezhető.

Miért kell például a GELKANAK és a TITÁSZ-nak azon vitakoznia, hogy a készülékben van-e a hiba vagy az áramszolgáltatásban?

Nem lehetne-e már az első javítás után valamivel megnyugtatón a vevőt? Azzal például, hogy rendszeres használat esetén ilyen hibának nem szabad többé előfordulnia. Vagy azzal, hogy hiába minden, ez egy selejtes készülék. (Mert ahogy vesszük, ez is megnyugtató lenne, legalább a bizonytalanságot eloszlatná.)

Természetesen a kifogástalan áru és a selejt között számos fokozat lehet még, amikor nincs törvényes lehetőség a megvásárolt tartós fogyasztási cikk kicserélésére. (Lehet, hogy Deli Antal esete is ilyen.) Ezek az áruk, ha majd saját pénzen kell javíttatni őket, valószínűleg több bosszúságot okoznak majd vevőjüknek, mint örömet.

Kérdéses, vajon kielégítő-e ilyen esetekben a vevők érdekében védelme, s nem kellene-e kezdeményezni valami módosítást, például a garanciális idő felemelését.

És Debrecenben?...

Egy újságból kivágott hírt küldött el leveléhez mellékelten a Napló szerkesztőségének Csejtei László Debrecen, Szoboszlói úti lakos. Az újsághír arról szól, hogy a Magyar Posta felavatta az ezredik nyilvános falusi segélykérő állomást. Ezeknek az az előnyük, hogy

az éjszakai órákban is kapcsolatot teremtenek a központtal.

A levél a címben idézett két szóval folytatódik: „És Debrecenben?...” Olvasónk észrevétele szerint nyilvános telefonállomásokra lenne szükség. És nemcsak a belvárosban vagy az új lakótelepeken. Az ő lakásának környékén is igen körülményes az éjszakai telefonálás. Nappal a győgszertárból lehet telefonon segítséget kérni, de éjszaka zárva van. Csejtei László észrevétele szerint a Szoboszlói út, a Dimitrov utca, az Erzsébet utca, a Salétrom utca, a Külső vásártér találkozásánál találhatnánk alkalmas helyet egy telefonfülkének. (Csak mellékesen kérde meg: nem lehetne-e nevet is adni ennek a területnek.)

Járdaakció?

Tavaszi eleji olvadás, Medárd napi és őszi esők idején egyaránt sok levelet kap a Napló járhatatlan utakról és járdákról, megközelíthetetlen épületekről. Most legutóbb Hosszúpályiból jött egy ilyen levél; Balog Gyuláné Aradi utcai lakos írta. A Vig utcának a Bago-si út felé eső végéről van szó benne, az ott uralkodó lehangoló állapotokról: „Ha egy nagyobb eső

esik, elborítja a víz nemcsak az úttestet, hanem a járdát is (ezt annál könnyebben megteheti, mert mélyebben van a gyalogjáró). Ilyenkor az emberek leveszik cipőjüket, felhajtják nadrágjuk szárát, úgy »kelnek át« a vizes, sáros útszakaszon. Elégképp forgalmas ez az utca. A bejárók erre mennek az állomásra, erre térnek haza. Mi, akik a tsz-ben dolgozunk, szintén megesszük ezt az utat naponta legalább kétszer. Éveken át számtalanszor akadt már el itt szeker, autó, de még traktor is. Mert az eső után keletkező pocsolya meg lehetően tartós. Vízi növényektől bezúdul a teteje, a latak, ha jármű kavarja fel, árasztja a bűzt, a vizen a kacsák is meglepednek.”

Elgondolkodtató minden ilyen levél. Elsősorban azért, mert a közéleti tanácsok pénztárcájából valóban nem telik egyszerűre mindenre; a járdák, utak építésére és karbantartására sem. Azon sem lehet vitakozni, hogy a műlúthoz képest valóban sokkal több út, járda épül. De talán még több is készülhetne. Talán egy egész megyére kiterjedő építőakció kellene hirdetni, és ide összpontosítani minden másutt nélkülözhető pénzüsszeget, társadalmi munkát. Mert valóban sok még a tennivaló városokban is, hát még a falvakban.

VÁLASZ AZ OLVASÓ LEVELÉRE

„Csak poharas tejfől van”

A július 1-én megjelent panaszra a Hajdú megyei Tejipari Vállalat válaszolt. Eszerint Hajdúszoboszlóra hetenként háromszor szállítanak tejtermékeket. 25 literes kannában nem szállítják öt liter tejfő szállítását. A kereskedelem panaszolta korábban, hogy öt liter tejfő elkenődik a nagy edény oldalán, s nem tudják hiány nélkül kimérni. Más részről ez a körülmény visszaélésre is alkalmas ad. Megtörtént, hogy a kanna oldalára tapadt tejfőtel tejell mosták le, és ilyen higított állapotban, vagyis meghamisítva árusították. A Tejipari Vállalat a megoldást keresve tizliteres kannákat vásárolt, hogy a kisebb mennyiségre vonatkozó igényeket is ki tudja elégíteni. Tájékoztatásul közli még a vállalat, hogy a kannás és a poharas tejfő minősége teljesen azonos, ha a kereskedelem megfelelő hőmérsékleten tárolja, és nem lépi túl a szavatossági időt.

Egy másik panaszra válaszul közli a vállalat, hogy ebben az esetben két vagy három esetben szállítottak kéve tejet a Böszörményi út végi üzletekbe. A késedelmes szállítást az okozta, hogy a jármű utközben meghibásodott. Ilyen esetekben mindig azt a megoldást választják, amelynek segítségével leginkább csökkenteni lehet a késedelmet.

„Április óta javítják”

A Hajdúnánási Városi Szociális Otthon panaszára a Debreceni Finommechanikai Vállalat válaszolt. Eszerint a szociális otthon megrendelésére kiszállt megbízott megállapította, hogy a hűtőszekrényhez csatlakozó elektromos vezeték és MO-kapcsoló (a helyi ktsz készít-

ménye) nem felel meg a szabványoknak. Ezért csak a hibát állapították meg, a hűtőgép javításához nem kezdtek hozzá. A vállalat megbízottja tájékoztatta az otthon vezetőjét, hogy javítás előtt a ktsz-nek el kell végeznie a szabvány-nak megfelelő munkát. Ez nem történt meg. Július 3-án a Finommechanikai Vállalat megszerezte a szükséges kapcsolót, amely addig nem állt rendelkezésére, a ktsz helyett fel is szerelték, s elhárították a hűtőgép egyéb hibáit is.

Megrendelőjük szíves elnézését kéri, hogy nem szálltak ki nyolc napon belül a hiba megállapítására, és észrevételeiket nem közölték írásban.

Ugyancsak levelet kaptunk a nánási szociális otthon vezetőitől, amelyben közlik, hogy a hűtőgép működik, köszönik a Finommechanikai Vállalat intézkedését.

Telefonhiány a strandon

Mudri Béla kisvárdai lakos panaszát tett a Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő alkalmazottai ellen, akik nem engedték meg, hogy a vállalat telefonját használhassa. A fürdővállalat elnézést kér az okozott kellemetlenségért, egyben közli, hogy képtelen kielégíteni a fürdő látogatóinak telefonálási igényeit. Általában jellemző, hogy a fürdő területén előforduló szolgáltatási panaszokért minden esetben a fürdővállalatot teszik felelőssé, nem annak a nyolc-tíz szervek egyikét, amely valóban tehet arról, hogy milyen színvonalú egy-egy szolgáltatás. Telefonok például már régen kellett volna lennie a fürdőben — nem is csupán telefonnak, hanem postahivatálnak. A fürdővállalat gondoskodott megfelelő helyiségről, de a posta késlekedett berendezésével, megnyitásával.

A KISZ Központi Bizottságának pályázati felhívása

A szocialista nagyzemmi mezőgazdaság elmúlt évtizedes fejlődése jelentős mértékben korszerűsítette a termelést. Ennek a folyamatnak a kémiai anyagok és eszközök növekvő mértékű elterjedése is része volt, amely megváltoztatta az agro- és zooteknika hagyományos gyakorlatát, újszerűséget, szemléletváltást, magasabb szakmai műveltséget követelt a termelés irányítótól és munkásaitól. A kiváló ifjú technikus és kiváló ifjú mérnök mozgalmak keretében e fontos szakmai területen dolgozó mérnökök, közigazdászok, technikusok részére, hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére „A kémiai anyagok és eszközök alkalmazása a mezőgazdaságban” témakörben országos szakdolgozati pályázatot hirdet a KISZ KB mezőgazdasági és falusi osztálya az illetékes társadalmi és állami szervekkel együttműködve.

A szakdolgozatok foglalkozhatnak a mezőgazdasági termelés és feldolgozás bármely területén a kémiai anyagok és eszközök bevezetésével, alkalmazásával tapasztalataival, üzemi továbbfejlesztésével. Ele-

mezhetik az alkalmazott növényvédőszer, műtrágyák, premixek, tartósítók és katalizáló anyagok használatát, a gyakorlatban kipróbált műanyagok hasznosságát, a kémiai anyagok és eszközök bevezetésével elért termelési és gazdasági eredményeket, bevezetésük biológiai, termelés-technikai, üzemszervezési, közigazdasági követelményeit, összegyűjthetik az üzemi kísérletek eredményeit.

A szakdolgozatokat hét témakörben díjazják. Ezek a témakörök a következők: szántóföldi növénytermesztés, zöldség- és dísznövénytermesztés, szőlő- és gyümölcstermesztés, rét- és legelőgazdálkodás, erdőművelés, állattenyésztés és mezőgazdasági feldolgozás.

Egy-egy témakör pályázói között az alábbi díjak kerülnek kiadásra:

- I. díj: emléklapok arany fokozata, elismerő oklevél és 5000 forint pénztudalom, II. díj: emléklapok ezüst fokozata, elismerő oklevél és 3000 forint pénztudalom, III. díj: emléklapok bronz fokozata, elismerő oklevél és 2000 forint pénztudalom.

A meghirdető szervek a témát legjobban feldolgozó pályamunkákat külön díjakban részesítik. Az országos helyezett pályamunkák készítői a fenti díjakon kívül elnyerhetik a „kiváló feltaláló”, illetve „kiváló újító” cím egyes fokozatait is. A legjobb dolgozatok könyvben is megjelennek, és kiadják a pályamunkák országos katalógusát, tehát a díjazottaknak széles körű szakpropagandát biztosítanak a meghirdető szervek. Az országos bíráló bizottság javaslataira a helyezett pályamunkák legszínvonalasabbjai doktori értekezés alapját képezhetik.

Az országos pályázaton minden 35 év alatti, közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkező szakembert egyéni vagy közösségi formában vehet részt. A szakdolgozatokat — üzemi véleményezéssel ellátva — 1970. március 15-ig kell beküldeni a KISZ megyei bizottságához. Az országos bíráló bizottság 1970. május 1-ig a pályamunkák értékelését lezárja, és az eredményről minden pályázót értesít.

MI ÚJ

Befejezésé Múzeum p M. Nepper sével a Kin tárták fel. az, hogy fel rendszerét.

A Déri M Zoltai Lajos dulóján emi neves debre gész és nép Az emlékün tai Lajos m dományos ú

Megkezdő zeumi hónap dú-Bihar m idei hónap badulásunk pontba állít peini.

Folytatják rony ásátásá XIV. század maradvány kori alapfak Déri Múzei Mesterházy sével. A nag radványokat készítik. A lyi csonkato maradvány népművelési dumi, hogy jön.

Hajdúbösz rületház (u épületének igen előreh építmény a teményén Múzeumnak műemlékileg ben jövő ősbású álland munkálatai

Külföldi zeumban. A földi kutató zeumot, hogy nyi és adattá kát végezze fith profess tem tanára, Krakkból é hágából, töb

B. Sze tárlat

Az ország ségek sorozá lomás szaks második e rendezte me zsebet kiálll ben készült fikáiból. Te letet fog át élettől a töb kesztésekig. E országú útjai kített meg. ben. Erre v niában kész köteteket ábr sői reggel, a lamint az or II. díjat ny egyik legköz reiltechnika lyesen értel

B. Szentm kisgyermekk fordult a má rá Nagy Sár rán fellégyel miklóssy az megragadott szálláson, E idejét a raj díjja, majd MÁV 1951-b szabadsoklá Egy ilyen Barcsay Jen ra.

Az alkotó sem tér el. vasutastárlat dik, 1962-be

MI ÚJSÁG A DÉRI MÚZEUMBAN?

Befejezéséhez közeledik a Déri Múzeum püspökladányi ásatása. M. Nepper Ibolya régész vezetésével a Kincsesdomb nevű halomot tárták fel. Az ásatás érdekessége az, hogy feltárta a halom alagútrendszerét.

A Déri Múzeum augusztus 29-én, Zoltai Lajos halálának 30. évfordulóján emléktüntetést rendez a neves debreceni helytörténész, régész és néprajzkutató tiszteletére. Az emléktüntetés keretében Zoltai Lajos munkásságát méltató tudományos ülésszakot is tartanak.

Megkezdődtek az 1969. évi múzeumi hónap előkészületei. A Hajdú-Bihar megyei múzeumok az idei hónapot széleskörűen, felszabadulásunk 25. évfordulóját központba állítva kívánják megünnepelni.

Folytatják a szerepi Csonkatorny ásatását. A románkori, XIII—XIV. századból származó épületmaradvány környékén több középkori alapfalat, sírokat tárnak fel a Déri Múzeum munkatársai, dr. Mesterházy Károly régész vezetésével. A nagyjelentőségű épületmaradványokat konzerválásra is előkészítik. A zeleméri és a herpályi csonkatornyokkal rokon épületmaradvány mind történeti, mind népművelési szempontból megérdemli, hogy védelemben részesüljön.

Hajdúböszörményben a volt Kerületház (utóbb Városi Bíróság) épületének felújítási munkálatai igen előrehaladtak. A történelmi építmény a jövőben a gazdag gyűjteménnyel rendelkező Hajdúsági Múzeumnak ad majd helyet. A műemlékileg helyreállított épületben jövő ősszel megnyíló nagyszabású állandó kiállítás előkészítő munkálatai már megindultak.

Külföldi kutatók a Déri Múzeumban. A közelmúltban több külföldi kutató kereste fel a Déri Múzeumot, hogy a gazdag gyűjteményi és adattári anyagban kutatásokat végezzen. Így pl. John Griffiths professzor, a swansea-i egyetem tanára, Godlowski professzor Krakóból és G. Lerche Koppenhágából, több más kutató mellett.

B. Szentmiklóssy Erzsébet tárlata

Az országos vasutasnap ünnepségek sorozatában a debreceni állomás szakszervezeti bizottsága a második emeleti nagyteremben rendezte meg B. Szentmiklóssy Erzsébet kiállítását az utóbbi években készült festményeiből és grafikáiból. Tematikája széles területet fog át a tájképtől és csendélettől a több alakos figurális szerkesztésekig. Főleg balatonai s lengyelországi útjain számos élményt örökített meg, javarészt akvarellekben. Erre vallanak például Gdyniában készült tengeri képei, kikötőket ábrázoló jelenetei: a *Vasúti reggel*, a *Krakói tornyok*, valamint az országos vasutastárlaton II. díjat nyert *Balaton vitorlás*, egyik legközvetlenebb s az akvarelltechnika anyagszerűségét helyesen értelmező műve.

B. Szentmiklóssy Erzsébet már kisgyermekkorától érdeklődéssel fordult a művészet felé. Első tanára Nagy Sándor szobrász, aki korán felfigyelt tehetségére, s Szentmiklóssy azóta minden alkalmat megragadott az önképzésre, Kisújszálláson, Erőműhelyfalván szabad idejét a rajzi megalapozásra fordítja, majd amikor Debrecenben a MÁV 1951-ben megindítja az első szabadiskolát, azonnal jelentkezik. Egy ilyen ellenőrző látogatáson *Barcsay Jenő* is felfigyel grafikáira.

Az alkotómunkától egy percre sem tér el, részt vesz az országos vasutastárlatokon: 1959-ben második, 1962-ben negyedik díjat nyer

A Budapesten szeptember 15—20 között megrendezésre kerülő XXII. nemzetközi művészettörténeti kongresszus résztvevőinek egy csoportja Debrecenbe is ellátogat. A vendégek a Déri Múzeum képzőművészeti gyűjteményét, a város műemlékeit kívánják megtekinteni. A kongresszuson a Déri Múzeum képviselőjében Masits László művészettörténész vesz részt.

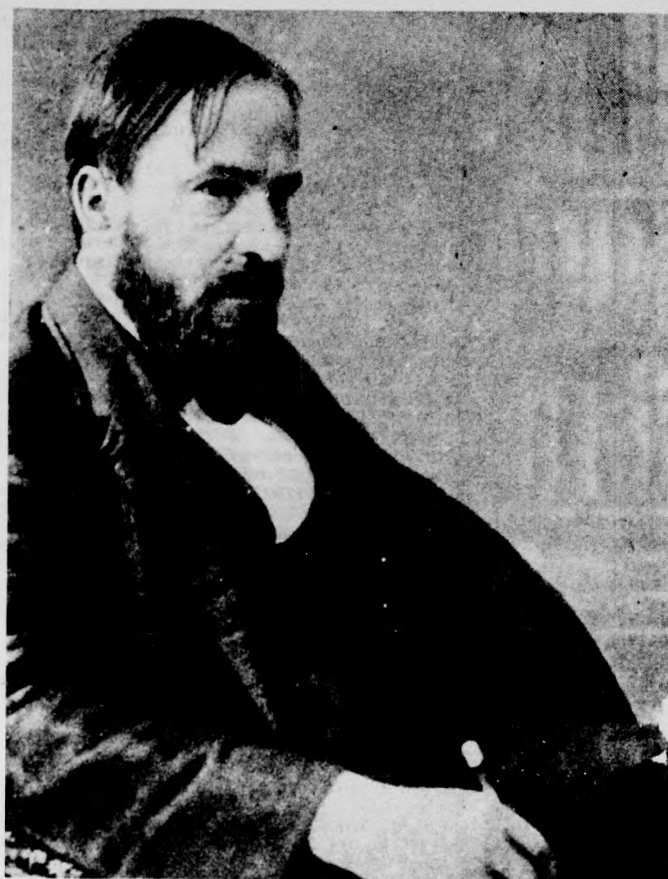
Megjelent dr. Bencsik János hajdúböszörményi múzeumigazgató munkája a Hortobágy északi területén folyó pásztorkodásról. A feldolgozás „A Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Intézetének közleményei” című sorozat 22. kötetévé kiadásra a hajdúböszörményi Városi Tanács támogatásával.

Tóth Lajos hajdúnánási munkás értékes muzeális gyűjteményt gyűjtött össze. A tulajdonos azzal a gondolatlallal foglalkozik, hogy gyűjteményét múzeumi célokra ajánlja.

Nyomdába került a Déri Múzeum 1968. évi évkönyve. A közel 40 ív terjedelmű évkönyv az év végén fog megjelenni, és az előzőekhez hasonlóan gazdag tárháza lesz Debrecen és környéke helytörténeti, régészeti, természettudományi, néprajzi és művészettörténeti kérdéseivel foglalkozó feldolgozásoknak.

A Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Intézete és a Déri Múzeum nemzetközi pásztorkodás-kutató szimpózium megrendezését tervezi 1970 májusában. A pásztorkodás történetével, földrajzi, gazdasági és népeleltel sajtószolgálatával foglalkozó találkozóra a világ 8—10 legnevesebb kutatóját kívánják meghívni a hazai szakemberek mellett.

A múzeumbarátok köre, amely a Déri Múzeum és a megyei múzeumok széles körű, aktív társadalmi bázisát képezi, elhatározta, hogy negyedévenként megjelenő körlevelet ad ki. A más múzeumbarát kiadványokhoz hasonló körlevél híreken és közleményeken kívül rövid cikkeket, adatközléseket is fog tartalmazni. A körlevél első száma a tervek szerint a múzeumi hónapra jelenik meg.

Juhász Gyula nemcsak kiváló költő volt, hanem jelentős újságíró is. Egyetemista korában kezdett írni: 1903-tól a *Szeged és Vidéke* hasábjain jelentek meg cikkei, aztán az *Egyetemi Lapok* és néhány rövid életű lap — *Virágfakadás*, *Tűz*, *Új Század* stb. — között kritikáit, vitáit, tanulmányait. 1906 nyarán a *Szeged és Vidéke* belső munkatársnak szerződött. Tanár volt, ezért elsősorban a nyári szünetekben írt. Minden témá-

Tizenhat éves voltam

(SZEGED ÉS VIDÉKE, 1913. MÁRCIUS 3.)

El kell végre mondanom, mert nem bírok vele, egy idő óta folyton zaklat ez az emlék, szinte beteggőtesz és olyan szomorú vagyok tőle, mint egy elhervadt és berekedt primadonna, aki fonnyadt koszorúit nézegeti a hónapos szoba falán. Kicsit nagyon banálisan kezdődik az első mondat: tavasz volt, tizenhat éves voltam, de hallga csak, hallga, fekete reverendát viseltem, és készült a szegénység, szüzesség és engedelmesség fogadalmára. És akkor jött a nagy költő: a tavasz, de nem mint a régi novellákban, vágy, szerelem, fiatal lány képében, ő nem. Irodalom alakjában jött: az első versek kopogtattak a szívem falán, rimeket kerestem a hosszú, kőpalánkos kert ösvényein, különös vízióm voltak, nem mennyországokról és angyalokról, nem terdeplő szentekről és vérző mártirokról, de hosszúhajú, sápadt, redakciók íróasztala mellett görnyedező ifjakról, költő, mi több, újságíró akartam lenni mindenáron. Erre éreztem hirtelen, váratlanul komoly, lángoló vokációt. És egy napon, Napóleon halála évfordulóján, Munkácsy Mihály temetése napján, egy kis piarista novicius kivétköze a rend fekete öltönyéből, nyakkendő nélkül, de tele reményekkel otthagya a Pest melletti

kisvárosi kongó klostrot, a boltíveket és meditációt, a böjtöt és vezeklést, az egész egyhangú, nyugodt, szomorú és magányos remeteséget és csakhamar föltűnt előtte, végtelennek tetsző egyforma napok légiója után, a tavaszi alkony zengésében Budapest, anno 1900.

Ott állottam a körút végén, lelkendezve, idegenül, cél és tanács nélkül, fiatalon, halálos boldogan. Ez az, ez az, élet, világ, emberek, jövő, ó szép, szép, nagy, dicső, egyetlen Emberiség, öleltek, a tied vagyok, nem hagyok te többet, magamra, cellában, lemondásban, sirva, végtelen árvaságban!

Ilyesmít éreztem, de nem volt senki, senki, akit ismertem, akinek ezt gyönyörűen eladogtam volna. Csak néztem a nagy hirdetőszöveget: ma este San Toy, nagy énekes játék, fordította Makai Emil. Ma este Bar Kochba, nagy énekes játék, azt is Makai Emil fordította. Ó művészet, színház, zene, költészet és elsősorban Makai Emil, a fiatal és dicsőség akkori ragyogásában. Igen, én is olyan híres leszek majd, egy év, kettő, sebj, most már szabad a pálya a plakátokon. — Egy kissé a lábaim előtt láttam már e szép, nagy tolongó és rohanó várost, az akkori Pestet, amely — úgy éreztem, reám is vár,

Az újságírás klasszikusai

Juhász Gyula (1883–1937)

ban otthonos volt: politika, irodalom, színház, művészet, tanúgy, néha bűnügy stb. Nagyváradon is dolgozott az újságoknak, Makón szintén. Megszakítást csak a szakolcái tanárkodás jelentett. Mikor visszakért Szegedre, ismét gyakrabban publikált. A szó szoros értelmében véve 1918 februárjában lett újságíró, megint a *Szeged és Vidéke* szerkesztőségében. (Közbevetőleg: a háborús szenvedések láttán kezdett publicistikával foglalkozni a legjelentősebb magyar női, Kaffka Margit is, aki 1918-ban néhány redkivüli erejű cikkben foglalt állást kora társadalmi és világnézeti kérdéseiben, egyértelműen a haladás mellett.) 1918 nyarán Juhász Gyula a Dél-Magyarország című újsághoz került, ennek haláláig munkatársa maradt. Cikkeiben egyre inkább hangot adott a forradalmi várakozásnak. A győztes polgári demokratikus forradalomnak aktív résztvevője volt. A szocializmussal rokonszenvező radikalizmus híve, de 1919. március elején állást foglalt a kommunizmus mellett is, a Tanácsköztársaságot üdvözölte. A fehérterrorral élesen szembe fordult. Az ellenforradalmi rendszer megfosztotta tanári állásától, ettől kezdve újságírói munkával és versírással kereste kenyerét. Főként a szegedi lapokba dolgozott, 1922-ben főszerkesztője volt a *Magyar Jövendő* című szépirodalmi és társadalomtudományi folyóiratnak. Rendíthetetlenül bírálta a Horthy-rendszert: elsősorban ötletes, szellemes, maró gúnnyal telített satírái és karcolatai arattak sikert. Szakállszáritó című rovatában mély bölcsességű és színparkozó tömörségű aforizmákat írt. (Cikkeiből bő válogatást ad az 1958-ban megjelent *Örökség* című összeállítás és *Összegyűjtött prózai írásainak* eddig megjelent két kötet.) Utolsó éveit visszavonultságban töltötte Juhász Gyula. Az igaztalan mellőzés, a sok csalódás, a magány felőrölte idegrendszerét, s végül megmérgezte magát.

engem is hallani akar. Mint egy inkognitó fejedelem, néztem a nagyszerű és káoitó új életet, a tavaszt, a színekben pompázó temetést, amely a színek mesterét, Munkácsyt vitte az örök világozás felé. Beleptem egy trafikba, megvettem Thúry Zoltán és Pap Dániel egy-egy új könyvét — akkor ők voltak a legújabb irodalom, szegények, mind a ketten élhetnének még s élvezhetnék az új emberek megértő szeretetét — és újságot is vettem, lázasan, futva, lihegve olvastam — egy esztendő óta az első profán olvasmány — Zola nyilatkozik. Miről, minek? Nem tudtam, nem tudhattam, hónapok óta egy kukkot sem olvastam az újságból. Esteledett. Hová megyek, hol vacsorázom, mi lesz otthon, Szegeden, amely már vart haza a tavaszi éjben?

Mindegy, olyan fiatal vagyok, minden lehetőség az enyém, irni fogok, dalolni, szeretni, élni. Alig bírom el a hirtelen öröm, vágy és szabadulás szörnyű, gyönyörű terhét.

Igy volt ez anno 1900. Azóta évek jöttek, évek mentek, irtunk, szeretünk, csalódtunk, robotoltunk, szenvedtünk. Megint magányban élünk, cellájában az egyedülletnek, ifjú, erős, remény rendre elhagyunk és a harmincadik esztendő küszöbén tizenhat éves magamba botlom. Eh, átléptem ezt a szép halottat és tovább megyek!

NAPLÓ

BÁBUK

zánk, nem a sugarát látni, hanem magát a talaját. Mintha a földön járkálna az ember.

— Nincs is ott ember.

— Hát amelyek ott mozognak, nézd csak...

— Azok bábuk. Mint a bábszínházban.

— Dehogy, kisfiam, azok emberek.

— Nézd csak, apa, ahogy lépnek, úgy emelik a lábukat. Mint a maci.

— Na tessék, itt a legnehezebb feladat. Tanúi vagyunk a sokszor színdott televízió jóvoltából az emberiség történelme egyik legnagyobb pillanatának, s az én tudatlan fiam nem tudja felfogni a perc nagyszerűségét.

— Na nézd csak — magyarázom —, az ember beült itt egy úrhajóba, és aztán azzal elszállt a Holdhoz.

— Nincs is ott úrhajó — dünyöggi két ujjá mögül.

— Dehogy nincs. Hát amiből a bácsi kiszállt.

— Az nem is úrhajó.

— Hát milyen az úrhajó?

— Amilyen az Orion úrhajó. Meg a Sicben van.

— Te jó isten! Az emberi elme megalkothatja a legnagyobb csodát, az én fiamhoz az a másik jut el, a naiv rajz a képeskönyvből és a fik-

Szokatlan dolog: az ágyból egyenesen a televízióhoz rohanni. Legáltalában a gyerekek számára szokatlan. Fiam az egyik fotelbe kuporodik, szolja az újját rendületlenül és méltatlankodva megjegyzi:

— Hát most nincs is este...

Lányom a másik fotelben, mindketten pizsamában, a nyári reggel álomosságával a szemükben. Magam féldoldalt már megborotválkozva állok az ajtófélnél, s az alighanem az évszázad legérdekesebb helyszíni közvetítését figyelem. Az Embert, ahogyan parasztoseim biztonságos félelmével lemázik a bizonyára nagyon korszerű technológiával készült létrán, s rugózik egyet-kettőt, mint az ugrók verseny elött.

Nekem ez valami nagyszerű és csodálatos dolog.

Még talán a lányomnak is. Bár szemét rettenetesen kerekre nyitja, amikor közlöm vele ennek a jelentőségét. Először azonban nem akkor szisszen fel, mikor az ember első lépéseit megteszi a Holdon, hanem amikor közli a riporter a 400 ezer kilométeres távolságot. Neki ez valóságos, a roppant távolság.

A fiam azonban türelmetlen. Nézi, nézi egy darabig, de a homályos kép előtt csakhamar hatalmába keríti az unalom. De miután mi a Holdról beszélünk, s ez az ő hároméves tudatáig is eljut, megkérdi:

— Hát hol van a Hold?

— Az a fényes. Amin az emberek járkálnak.

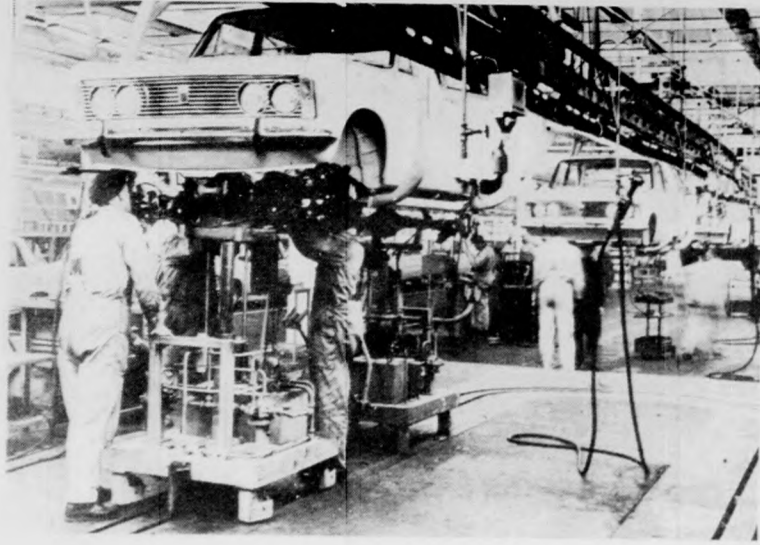
— Hát az nem is Hold. Nincsen is sugara.

— Milyen sugara?

— Amilyen világít.

Próbálom magyarázni, hogy az a Hold most egészen közel van hoz-

Dr. Tóth Ervin

Balról jobbra: a „Polski Fiat 125” a szerelőszalagon. A varsói személygépkocsi-gyár a Warszawa és a Syrena után rátért — olasz licenca alapján — a Polski Fiat gyártására. A gyár gyorsan közeledik a cél felé: 120 ezer Polsk Fiatot gyártanak majd egy év alatt. A középső képen: Varsótól

nem messze tartották meg július 12-én az évforduló egyik legnevezetesebb eseményét, a lengyel ifjúsági találkozót, amelyre az ország valamennyi részéből érkeztek fiatalok. A képen: a lengyel Tatra népviseletbe öltözött fiataljai, podhalei fiúk érkeznek a találkozóra. A jobboldali kép: a len-

gyel nemzeti színházas 200. évfordulójára, november 19-én ünnepi díszelőadással megnyílt az új varsói operaház. A megnyitó díszelőadásán: Moniusko: Kisértetek kastélya című operáját mutatták be.

EGY NEMZET ÚJJÁSZÜLETÉSE

Gdanskban, a Westerplattén emelt kis dombon monumentális emlékmű áll. A második világháború kitérésének színhelye ez, ahol 1939. szeptember 1-én a 182 főből álló lengyel helyőrség hősiességgel a hazájára zúduló náci tülerővel. Mérheterlen tragédia és szenvedés kezdete volt ez a lengyel nép számára. Nemcsak pusztulást, elnyomást jelentett, hanem veszélybe sodorta a lengyel nemzet létét. Az állam több mint 1000 esztendő történelme során Lengyelország harmadszor töröltetett le a térképről. Most ugyan nem 130 esztendőre, mint a XVIII. században, amikor Poroszország, Ausztria és a cári Oroszország osztozkodott testén, de a történelem gyorsuló menetét tekintve ez az öt év hatványozott szerencsétlenséget zúdított az országra. Léleken számolva 6 millió állampolgár esett áldozatul a náciizmus pusztító dühének.

25 évvel ezelőtt, 1944. július 22-én — miután a szovjet és a népi lengyel hadsereg felszabadította az első városokat — tette közzé a Júliusi Kiáltványt a hitleristák igája alól felszabaduló Lengyelország első kormányára. A kiáltványt, sajátos módon, azoknak a plakátoknak a hátára nyomták, amelyeken a Sonderkommando, a német hatóság deportálásokról, kivégzésekről, megtorló intézkedésekről tudósít. A plakát másik oldala a lengyel néphez szól, és harcba hív a fasizmus teljes és végleges kiűzésére.

A kiáltvány közreadásának napjától kelteznek a lengyel állam újjászületését, ez a felszabadulás ünnepe.

A Júliusi Kiáltvány programja a kommuniztációnak, a munkásosztály és minden lengyel haladó erő legfontosabb követeléseit tükrözte: a hazát újjá kell építeni, az Oderáig és a Neisséig terjedő, történelmileg igazságos határokat közt.

És a kommuniztációnak a haza újjáépítését. Negyedszázad telt el Lengyelország újjászületésének napjától, és ma, a 25. évfordulón barátot és szövetségest köszöntünk. A lengyel nép történelmének fontos mérföldkővet jelzi a mai dátum. A felszabadulás jelentősége csak a több mint ezer év előtti mérföldkőhöz, a lengyel állam megalapításához mérhető. A 25. év előtti felszabadulás óta a lengyel nép, a nemzeti alkotmánygyűlés légkörében, szüntelenül szilárdítja új életének alapjait. A népi hatalom megvalósította a földre-

formot, államosította a legfontosabb iparágakat, fejlesztette a közoktatást, megteremtette a feltételeket a tudomány és a technika felvirágzásához, megjavította az ország létfeltételeit. A felszabadulás eredményeként az ősi lengyel földeket északon és nyugaton ismét egységes, modern államszervezet forrasztja egybe.

A mai Lengyelország az elmúlt 25 év előtti elhanyagolt mezőgazdasági államból a modern ipar és technika államává fejlődött. 1938-hoz viszonyítva 13-szorosára nőtt az ország ipari termelése. Gyökeresen megváltozott az ország gazdasági struktúrája. Míg 1959-ben nemzeti jövedelmének csak 37 százaléka származott az iparból, ma ez meghaladja az 54 százalékot. A lengyel ipar ma egy hónap alatt többet termel, mint a háború előtti egy esztendő alatt. Új termelési ágak jöttek létre, mint például a kohászat, a gépkocsigyártás, a hajóépítés, az elektrotechnika és a vegyipar — ezekben Lengyelország világvilágviszonylatban is jelentős helyet vívott ki magának.

Az ország gazdasági szerkezetének változását tükrözi, hogy 1939 előtt a lakosság 27 százaléka élt városokban, ma több mint ötven százaléka. A 25 év alatt megsokszorozódott az eredmények a tudomány és kultúra területén is. Nagymértékben kibővült az iskolai hálózat, az általános iskolát végzetek mintegy 80 százaléka tanul tovább, a 79 felsőfokú iskolában és az egyetemeken pedig 300 ezer a hallgatók száma.

A magyar népet sok évszázados hagyomány és testvéri érzés köti össze a lengyel néppel. Napjainkban a barátság szálai a proletár internacionalizmus elveit követve, minden eddiginél jobban megerősödtek. Szövetségesek és társak vagyunk, közösek eszméink, céljaink, szorosán együtt munkálkodunk védelmi szervezetünkben, a Varsói Szerződésben és a szocialista országok gazdasági erőfeszítéseit összehangoló KGST-ben.

Lengyelország újjászületésének napján, barátaink legnagyobb nemzeti ünnepén, velük együtt tisztelgünk a fasizmus elleni harcban elesett hősök emléke előtt, velük együtt örülünk impozáns eredményeiknek, s őszinte szívvel kívánjuk, hogy együttműködésük tovább fejlődjék népeink és az egész szocialista közösség, az európai béke és biztonság javára.

K. Sz.

Wroclaw, a békeváros

A háború végnapjait élte. Alig három hónappal a náci Németország teljes kapitulációja előtt, egy hideg februári napon angol-szász repülőgépek jelentek meg Wroclaw felett, és értelmetlen és céltalan szőnyegbombázással elpusztították az építészeti kincsekben oly gazdag várost.

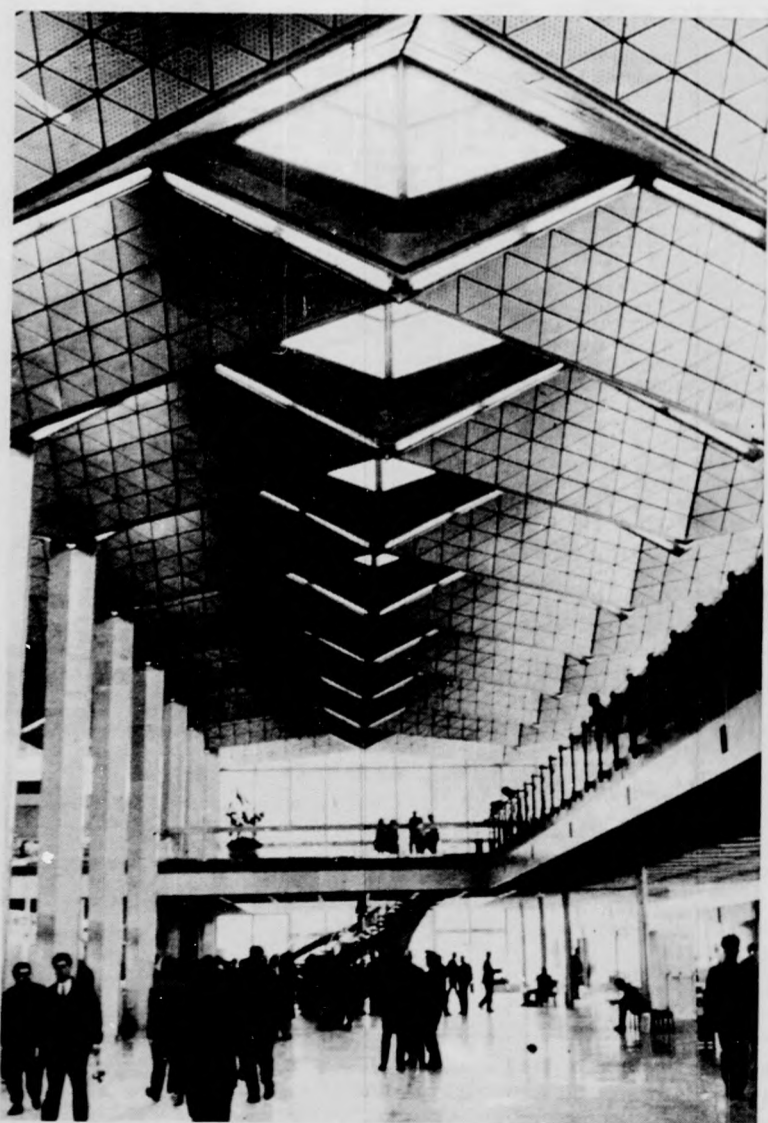
A hitleristák a közeledő szovjet és lengyel előtt erőddé változtatták Wroclawot, majd a város bekerítése után ügynevezett sündisznóállással építették ki. A belváros megmaradt épületeit is lerombolták. Helyükbe — az utánpótlás biztosítására — repülőteret építettek. A Wroclawba szorult fasizták egy nappal a teljes fegyverletétel után adták meg magukat. A pusztulás rettenetes volt.

Városnéző sétám során még itt-ott találok ugyan a vandálisták muszára emlékeztető tűzfalakkal, de legtöbb helyütt modern városnegyedek magasodnak. Ahol pedig erre lehetőség volt — Lengyelország más városaihoz hasonlóan — a régi dokumentumok, fényképek alapján, szerető gondnal és aprólékosan — eredeti szépségükben állították helyre a történelmi falakat.

Valóságos temetőn kellett itt új várost építeni. S 1948-ban mégis

Wroclawban nyílt meg a „nyugati földek kiállítása”, amely már az újjáépítés eredményeiről számolhatott be. Ugyanebben az évben ez a város volt — lengyel kezdeményezésre — az első béke-világértékelés színhelye.

Wroclaw a német uralom alatt kisiparosváros volt. Jelenleg az ország egyik ipari központja, több mint félmillió lakossal. S bár lakossága csak másfél százaléka az ország lakosságának, ipari termelése az ország ipari termelésének 3 százalékát teszi ki. Mintegy százezer embert foglalkoztat az ipar. Teljesen új iparágak keletkeztek: elektromos számológép, hidraulikusgép, villanymozdony, elektrodiesel-mozdony, ütéptitógép és háztartási gépek gyártására. Mintegy 700 üzem és gyár található a városban, és az ipari fejlődés útjában évi 10 százalékos, a lengyelországi — egyébként is magas — 8 százalékos átlaggal szemben. Az ipar bázisát a felső-sziléziai rézlelőhelyek, kohók, a nagy mennyiségű fekete- és barnaszén adja. A geológusok az 50-es években itt találták meg a világ egyik legnagyobb rézlelőhelyét. A városból nem messze hatalmas földgázlelőhelyeket tártak fel, amelyek hasznosításán most dolgoznak.

A hitleristák földig rombolták Varsót, az ország fővárosát. Terveik szerint a város „csupán földrajzi fogalom” lett volna a térképen. Varsó ma másfél milliós metropolisz, és sok turista keresi fel a világ minden tájáról. A baloldali képen: a varsói új repülőtér modern csarnoka. A jobboldali képen: 1948-ban bocsátották vízre az első lengyel gyártmányú tengeri hajót. A hajógyártó ipar azóta mérföldes léptekkel haladt, s Lengyelország a világ 10 vezető hajóépítő országa közé emelkedett. A lengyel kikötőkben 1968-ban több mint 32 millió tonna árut rakodtak. Szeccin a Balti-tenger egyik legnagyobb kikötője lett. A kikötők nemcsak a lengyel áruszállítást látják el, hanem nagyarányú szállítást végeznek a baráti szocialista országok, köztük Magyarország számára is.

